

Innst. O. nr. 56

(2008–2009)

**Innstilling til Odelstinget
fra næringskomiteen**

Ot.prp. nr. 15 (2008–2009)

Innstilling fra næringskomiteen om lov om dyrevelferd

Innhold

	Side		Side
1. Sammen drag	5	1.2.3.5	Trening, fremvisning og konkurranser
1.1 Innledning	5	1.2.3.6	Omsetning av dyr, ivaretagelse av andres dyr, m.v.
1.1.1 Proposisjonens hovedinnhold	5	1.2.3.7	Jakt, fangst og fiske på dyr som holdes
1.1.2 Bakgrunn for lovforslaget	6	1.2.3.8	Utsetting av dyr i naturen
1.1.3 Høring	6	1.2.4	Administrative bestemmelser og sanksjoner
1.1.4 Lovutkastets intensjon og grunnlag	7	1.2.4.1	Avgift og gebyr
1.1.4.1 Enkelte nye bestemmelser	7	1.2.4.2	Tilsyn og vedtak samt særskilt kompensasjonsordning
1.1.5 Forholdet til annet regelverk	8	1.2.4.3	Gjennomføring av pålegg, midlertidig forvaring av dyr mv.
1.1.6 Spesielt om viltlevende dyr	8	1.2.4.4	Forbud mot aktiviteter omfattet av loven
1.1.6.1 Departementets vurdering og forslag	8	1.2.4.5	Overtredelsesgebyr
1.2 Generelle motiver	8	1.2.4.6	Tvangsmulkt
1.2.1 Formål og virkeområde	8	1.2.4.7	Etablering av dataregistre
1.2.1.1 Formål	8	1.2.4.8	Straff
1.2.1.2 Virkeområde	9	1.2.4.9	Forenklet forelegg
1.2.2 Øvrige generelle bestemmelser	9	1.2.5	Avsluttende bestemmelser
1.2.2.1 Generelt om behandling av dyr	9	1.2.5.1	Gjennomføring og utfylling
1.2.2.2 Hjelpelikt	10	1.3	Økonomiske og administrative konsekvenser
1.2.2.3 Varsling	11	1.3.1	Avgifter og gebyr
1.2.2.4 Kompetanse og ansvar	12	1.3.2	Økonomiske konsekvenser for dem bestemmelsene retter seg mot
1.2.2.5 Krav om registrering eller tillatelse ..	12	1.3.3	Administrative konsekvenser
1.2.2.6 Driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger	13	2. Komiteens merknader	28
1.2.2.7 Medisinsk og kirurgisk behandling ..	13	2.1	Dyrs egenverdi
1.2.2.8 Merking av dyr	14	2.2	Produkter som stammer fra dyr
1.2.2.9 Transport	14	2.3	Inngrep på dyr
1.2.2.10 Avliving	14	2.4	Hjelpelikt
1.2.2.11 Forsøk, undervisning og medisinsk virksomhet	15	2.5	Varsling
1.2.2.12 Særskilte forbud	16	2.6	Merking
1.2.2.13 Bygninger, gjerder og andre mindre innretninger	16	2.7	Kompetanse hos dyreeier
1.2.2.14 Merking, presentasjon og reklame ..	17	2.8	Dyrs levemiljø
1.2.2.15 Sporbarhet	17	2.9	Beskyttelse mot rovdyr
1.2.2.16 Omsetning mv. av produkter fra dyr	17	2.10	Fang og slipp
1.2.2.17 Adgang til sted, plikt til å yte bistand	17	2.11	Kompetanse hos sportsfiskere
1.2.2.18 Opplysningsplikt, dokumentasjon og kontrolltiltak	18	2.12	Lovfesting av dyrevernemndene ...
1.2.2.19 Jakt, fangst og fiske	18	2.13	Kapittel IV Avsluttende bestemmelser
1.2.2.20 Innfangning av viltlevende dyr	19	3. Forslag fra mindretall	35
1.2.3 Særlige bestemmelser om dyrehold ..	19	4. Komiteens tilråding	35
1.2.3.1 Generelle vilkår for hold av dyr	19		
1.2.3.2 Dyrs levemiljø	20		
1.2.3.3 Tilsyn og stell	20		
1.2.3.4 Avl	21		

Innst. O. nr. 56

(2008–2009)

Innstilling til Odelstinget fra næringskomiteen

Ot.prp. nr. 15 (2008–2009)

Innstilling fra næringskomiteen om lov om dyrevelferd

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning

1.1.1 *Proposisjonens hovedinnhold*

Landbruks- og matdepartementet legger med dette frem forslag til ny lov om dyrevelferd. Lovutkastet fremmes i samråd med Fiskeri- og kystdepartementet. Fiskeri- og kystdepartementet har forvaltningsansvaret for og vil ha myndighet etter loven når det gjelder velferden til akvatiske dyr og sjøpattedyr. Landbruks- og matdepartementet har forvaltningsansvaret for velferden til alle andre dyr og vil ha myndighet etter loven for så vidt gjelder disse.

Lovutkastet bygger i stor grad på ny kunnskap om dyrs evner og behov, og på utpekte mål i St.meld. nr. 12 (2002–2003) Om dyrehold og dyrevelferd. En vesentlig premiss for loven er anerkjennelsen av at dyr har egenverdi i tillegg til å ha nytteverdi for mennesket. Det er lagt vekt på at loven skal være en moderne lov som beskytter dyrene ut i fra faglig viten og med utgangspunkt i hva som er i dyrenes interesse. Lovutkastet angir generelle overordnede prinsipper for folks omgang med dyr, mens mer detaljerte bestemmelser til utfylling av loven vil bli nedfelt i forskrifter. Loven vil således gi hjemmelsgrunnlag for eksisterende og fremtidige forskrifter på dyrevelferdsområdet.

Samtidig som lovforslaget angir standarder som legger til rette for god dyrevelferd i dag, skal den kunne tolkes i lys av samfunnets til enhver tid gjeldende etiske normer for dyrehold og på den måten være aktuell også i et lengre tidsperspektiv. Med det-

te lovforslaget markeres ønsket om å sette et godt eksempel for vern av dyrs interesser også i internasjonal sammenheng.

Lovforslaget viderefører gjeldende lovs systematikk med en opplisting av hvilke dyreslag loven gjelder for. På grunnlag av nyere kunnskap gjøres enkelte justeringer i spekteret av hvilke dyr som omfattes. Prinsipielt nytt er at loven gjøres gjeldende også for andre forhold enn det som gjelder menneskers direkte innflytelse på dyr, og som kan påvirke dyrevelferd og respekt for dyr. Dette innebærer at det også vil kunne stilles krav knyttet til produkter som stammer fra dyr.

Dyr som lider har behov for hjelp. For dyreeier pålegges et særskilt ansvar, mens det for andre uten særskilt tilknytning til dyret er en plikt til å hjelpe ut fra egne forutsetninger og den konkrete situasjonen. I tillegg innføres en allmenn plikt til å varsle Mattilsynet eller politiet der dyr lider. Enkelte yrkesgrupper er unntatt fra varslingsplikten i tilfeller der de er pålagt en yrkesmessig taushetsplikt. Det foreslås et en endring i helsepersonelloven for å tydeliggjøre at helsepersonell på visse vilkår har rett til å varsle om dyrevernssaker.

Kunnskap er en forutsetning for god behandling av dyr, og det lovfestes et krav om nødvendig kompetanse for å ivareta dyrs behov.

Driftsformer og teknisk utstyr bør belaste dyrene minst mulig, og det innføres et krav om at nye driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger skal være utprøvd og funnet egnet ut fra hensynet til dyrevelferd før de tas i vanlig bruk.

Videre foreslås det et generelt forbud mot å gjøre operative inngrep eller fjerne kroppsdeler på dyr, med mindre det er nødvendig av helsemessige grunner. Dette skal likevel ikke være til hinder for forsvarelig merking, eller for kastrering eller avhorning av dyrevelferdsmessig eller av andre særlige grunner.

Lovforslaget gir også hjemmel for å gi påbud eller forbud om merking av dyr, og til å kunne kreve registrering av merkede dyr. Dette vil være særlig relevant for kjæledyr.

Avliving av dyr må skje på en forsvarlig måte og ved hjelp av egnet utstyr. Dette gjelder både for dyr i dyrehold og ved avliving av villlevende dyr. Krav om bedøving av dyr i dyrehold før eller samtidig med avlivingen, presiseres.

Det er et ønske å styrke vektleggingen av dyrets interesse når det benyttes i forsøks- og undervisningssammenheng. Prinsippene om reduksjon, erstatning og forbedring i bruken av forsøksdyr i tråd med godt innarbeidede prinsipper innenfor forsøksvirksomhet er derfor innarbeidet i loven. I tillegg vil enkelte dyr som tidligere har falt utenfor deler av regelverket nå omfattes av begrepet forsøksdyr og dermed bli omfattet av lovens bestemmelser.

Lovforslaget tydeliggjør dyreholders plikt til å beskytte dyr mot rovdyr og andre farer. Det foreslås å tydeliggjøre en hjemmel for Mattilsynet til å fatte vedtak om beiterestriksjoner for å beskytte husdyr mot rovvilt. Ved inngripende vedtak om beiterestriksjoner som nedsanking av dyr eller forbud mot å slippe dyr på beite, foreslås det å gi dyreeier en rett til økonomisk kompensasjon.

I likhet med gjeldende dyrevernlov omfatter lovforlaget villlevende dyr.

For mer effektivt å kunne forebygge gjentatte brudd på dyrevelferdslovgivningen og forhindre lidelser hos dyr, foreslås å innføre en rett for Mattilsynet til å fatte vedtak om forbud mot hold av og omgang med dyr. Slike vedtak vil kunne fattes overfor personer som grovt eller gjentatte ganger har brutt loven.

Mattilsynet foreslås lovfestet som tilsynsmyndighet på dyrevelferdsområdet. I tillegg foreslås det å lovfeste dyrevernemndene som en del av Mattilsynet, med tilknytning til Mattilsynets lokalkontor. Kommunenes forslagsrett i forbindelse med oppnevning videreføres.

Enkelte bestemmelser foreslås unntatt fra straffesanksjonering. Samtidig innføres en mulighet for tilsynsmyndigheten til å utferdige overtredelsesgebyr for rutinemessige og mindre alvorlige overtredelser.

1.1.2 Bakgrunn for lovforslaget

Gjeldende dyrevernlov er fra 1974. Den er fragmentarisk og til dels meget detaljert. Samtidig har det skjedd store strukturendringer i norsk husdyrbruk siden loven ble vedtatt, og sentrale deler av norsk dyrehold er ikke nærmere regulert gjennom lovens materielle bestemmelser. Tilsvarende gjelder nye bruksområder og problemområder. Den rettslige standarden i gjeldende lovs § 2 har gjort det mulig å ta høyde for nye aktiviteter overfor dyr, ny kunnskap og end-

rede holdninger i samfunnet, men brudd på standarden kan være vanskelig å håndheve og straffeforfølge. Det har derfor vært et klart behov for en nærmere regulering av nye bruksområder for dyr og en mer helhetlig og overordnet lov.

Samtidig har det skjedd en betydelig kunnskapsutvikling om dyrs evner og behov, og befolkningen er generelt blitt mer opptatt av at dyr skal behandles godt. God dyrevelferd er først og fremst viktig av hensyn til dyrene selv, men er også et kollektivt samfunns gode. På bakgrunn av dette ble det ut fra et dyrevelferdsmessig og etisk synspunkt foretatt en bred gjennomgang og vurdering av alt dyrehold i Norge i St.meld. nr. 12 (2002–2003) Om dyrehold og dyrevelferd, heretter kalt dyrevelferdsmeldingen. Meldingen angir mål og tiltak for å bedre dyrevelferden i Norge. Et sentralt tiltak er en total gjennomgang av gjeldende dyrevernlov. Følgende mål ble blant annet angitt for gjennomgangen av loven:

- en lov som i større grad gir overordnede rammer for god dyrevelferd,
- en presisering av dyrs status og rettigheter,
- å utrede nødvendige hjemler for mer effektivt å kunne forebygge tragedier som skyldes manglende tilsyn og stell,
- å utrede hjemler for en profesjonell dyrevernforvaltning, og
- å presisere lovens virkeområde i forhold til dyrearter og foreta en grenseoppgang i forhold til andre lover.

Stortinget har gjennom sin behandling av dyrevelferdsmeldingen gitt sin tilslutning til dette, jf. Innst. S. nr. 226 (2002–2003). På denne bakgrunn ble det ved utgangen av 2003 nedsatt en prosjektgruppe med mandat å gjennomgå gjeldende dyrevernlov med sikte på en total revisjon av loven.

1.1.3 Høring

Landbruks- og matdepartementet sendte på vegne av eget departement og Fiskeri- og kystdepartementet i november 2007 ut et høringsnotat med utkast til lov om dyrevelferd. Det er kommet inn totalt 146 høringsuttalelser. Flere privatpersoner har også kommet med innspill i høringen

Forslaget om å fremme en ny lov om dyrevelferd har fått bred støtte blant høringsinstansene, og mange mener at forslaget samsvarer godt med prinsippene i dyrevelferdsmeldingen. Generelt er høringsinstansene positive til at loven skal bygge på vitenskapelig kunnskap samtidig som enkelte er kritiske til at etikk brukes som rettslig begrep.

Flere er positive til at loven er en fullmaktslov og mener forslaget ivaretar de overordnede prinsippene for dyrevelferd. Enkelte er imidlertid bekymret for at

loven blir for generell og overordnet, og at det gir større grad av uforutsigbarhet. Mange mener derfor at næringene må trekkes aktivt inn i arbeidet med utforming av forskrifter slik at rammevilkår og retningslinjer legger til rette for levende bygder og fremtidig akseptabel anvendelse av ressursene.

Spørsmålet om tilsynsmyndighet etter loven, spesielt dyrevernemndenes rolle, samt lovens anvendelse for å beskytte beitedyr mot angrep fra rovvilt, har engasjert mange høringsinstanser.

1.1.4 Lovutkastets intensjon og grunnlag

Departementet legger til grunn at kommersielt dyrehold har bred aksept i samfunnet.

Loven skal ivareta hensynet til god dyrevelferd og nedfelle normer for menneskers forpliktelser i møte med dyr, enten de er eide eller ville. Forslaget til ny lov om dyrevelferd hindrer derfor ikke menneskers omgang med og bruk av dyr, men det stilles krav til omsorg, hvordan ulike aktiviteter skal foregå o.l. Økt kunnskap og endringer i holdninger til dyr vil påvirke anvendelsen av loven.

Begrepet dyrevelferd blir i økende grad anvendt ved utforming av nytt regelverk. At dyrs velferd i økende grad skal vektlegges, står også sentralt i dyrevelferdsmeldingens etiske plattform, samt i dens mål og tiltak for å bedre dyrevelferden i Norge. Departementet foreslår derfor at loven skal hete lov om dyrevelferd. Begrepet velferd legger vekt på det positive målet om at dyr skal ha det godt og trives, men omfatter også begrepet dyrevern som i større grad fokuserer på beskyttelse mot mishandling, vanskjøtsel og lidelse.

Lovutkastet angir overordnede prinsipper, og overlater i stor grad til forvaltningen å utforme nærmere forskrifter. Slike forskrifter eksisterer allerede på mange områder, særlig innenfor næringsmessig dyrehold. Det finnes imidlertid dyrehold og aktiviteter som berører forhold som ikke er forskriftsregulert, og hvor det ikke antas å være aktuelt med forskrifter i overskuelig fremtid. Det er vurdert som viktig med overordnede materielle krav til dyrehold som også omfatter slike dyr.

Ved behandling av dyrevelferdsmeldingen pekte Stortingets næringskomité i Innst. S. nr. 226 (2002–2003) på at det i Norge ikke er tradisjon for å behandle fisk som sansende dyr. Departementet understreker at oppdrettsfisk likevel har krav på godt stell og levemiljø på linje med landlevende dyr. I sin vitenskapelige rapport vedrørende bedøving og slaktning av dyr konkluderer European Food Safety Authority (EFSA) med at det er tilstrekkelig dokumentasjon som tyder på at fisk oppfatter frykt og smerte, til at dette bør legges til grunn for velferdsbetraktninger.

Norsk dyrevelferdslov må bygge på holdninger, tradisjoner, verdier og normer blant landets innbyg-

gere, samtidig som den skal legge avgjørende vekt på gjeldende faglig kunnskap. Tradisjon, kultur og religion kan dermed ikke alene være avgjørende for å tillate handlinger som faglig fremstår som dyrevernmessig uforvarlige.

Dyrevelferdsmeldingen er et viktig grunnlag for lovforslaget. Som faglig vurderingsgrunnlag for utformingen av en del av lovutkastets materielle bestemmelser, er det innhentet to risikovurderinger fra Vitenskapskomiteen for mattrygghet, samt ytterligere fem faglige utredninger. I tillegg har man tatt hensyn til rapporter som Mattilsynet har innhentet fra Vitenskapskomiteen og ulike faginstusjoner. Departementet tar sikte på at den nye dyrevelferdsloven skal bygge på gjeldende fagkunnskap, samtidig som den skal ta høyde for ny kunnskap.

Det har også vært avholdt konsultasjoner med Sametinget.

1.1.4.1 ENKELTE NYE BESTEMMELSER

Mange av bestemmelsene i utkastet viderefører gjeldende rett. En del bestemmelser stadfester eller videreutvikler prinsipper som er utledet av gjeldende dyrevernslov eller som er nedfelt i forskrifter gitt med hjemmel i loven. I tillegg foreslås en del nye og viktige krav.

Det foreslås å innføre en allmenn varslingsplikt som innebærer at det er en plikt til å varsle tilsynsmyndigheten dersom en har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller annen alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell.

Departementet foreslår videre en egen bestemmelse om krav til kompetanse for å sikre at blant annet dyreholdere har tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter til å ivareta hensynet til dyrene.

Det foreslås en utvidelse av virkeområdet for å kunne regulere omsetning av animalske produkter, og det gis i den sammenheng fullmakt til å gi regler om merking.

Lovforslaget gir mer utfyllende og generelle krav til dyrs levemiljø enn gjeldende dyrevernslov. Samtidig stilles det en rekke generelle krav til dyreholders tilsyn med og stell av dyr. Sammen vil disse bestemmelsene danne et godt grunnlag for fortsatt utvikling i retning av bedre velferd for dyrene. Det gis også mer konkrete bestemmelser om opplysningsplikt, dokumentasjon og kontrolltiltak.

Dyreeiers plikt til å beskytte husdyr og tamrein på beite mot rovvilt videreføres og presiseres. Det samme gjelder for tilsynsmyndighetenes adgang til å fatte vedtak om beiterestriksjoner grunnet rovvilt. Samtidig foreslås det innført i loven en hjemmel som gir dyreeier rett til økonomisk kompensasjon ved inngripende vedtak om beiterestriksjoner.

For lettere å kunne hindre store lidelser hos dyr, foreslås adgangen til å frata en person retten til å holde eller ha med dyr å gjøre, lagt til Mattilsynet.

Det foreslås å innføre administrativ sanksjon i form av overtredelsesgebyr. Mattilsynet vil etter dette forslaget kunne ilegge overtredelsesgebyr ved mindre alvorlige overtredelser av lovens bestemmelser.

Tilsynsmyndigheten etter loven legges til Mattilsynet. Samtidig lovfestes dyrevernemndene som en del av Mattilsynet og vil være tilknyttet Mattilsynets lokalkontor.

1.1.5 Forholdet til annet regelverk

Lov om dyrevelferd skal gi føringer for utforming og anvendelse av bestemmelser som vedrører dyrevelferd i andre lover og forskrifter. Av hensyn til brukerne av regelverket, bør det tilstrebtes at regulering av samme aktivitet etter ulike lover, reguleres i samme forskrift.

Det foreligger ingen nordisk rettsenhet på området, men alle de nordiske lands lover om dyrevelferd anerkjenner dyrs rett til god behandling og beskyttelse mot unødig lidelse, sykdom, smerte etc. Generelt er det også et mål å fremme respekten for dyr gjennom å styrke deres stilling i samfunnet. Det varierer hvor klart dette kommer til uttrykk i de andre nordiske lovene.

Dyrevelferd omfattes av EØS-avtalen, og gjennom denne har Norge forpliktet seg til å gjennomføre EØS-regelverket på dyrevelferdsområdet. Den foreslåtte lovteksten tar høyde for gjennomføring av EØS-regelverk, men den konkrete gjennomføring av EØS-reglene vil skje gjennom forskrifter hjemlet i loven. De relevante rettsaktene er alle en del av EØS-avtalen per i dag. De fleste av rettsaktene fastsetter minimumsbestemmelser. Dette innebærer at de enkelte medlemsland kan stille strengere krav til dyrevelferd på nasjonalt grunnlag, samt gi utfyllende regler.

EU har ikke noen overordnet rettsakt om dyrevelferd generelt. Flere europeiske land har egne lover og regler for beskyttelse og ivaretagelse av dyr. De ulike land har vektlagt ulike forhold knyttet til dyrevelferd, og lovene er avgrenset ulikt.

Europarådet, som er en sammenslutning av 47 europeiske medlemsland, arbeider innen flere rettsområder. Ett av disse er dyrevelferd. Rådet har som siktemål å komme frem til felles løsninger og felles regler innenfor de respektive områder. Innen dyrevelferd har Europarådet utarbeidet fem konvensjoner om beskyttelse av dyr. Disse har Norge ratifisert. Så langt råd er, har man i arbeidet med ny dyrevelferdslov vurdert og innarbeidet relevante bestemmelser vedtatt under Europarådet.

Andre internasjonale organisasjoner som Norge er med i, og som arbeider med eller som har betydning for dyrevelferdsområdet, er verdens dyrehelseorganisasjon (Office International des Epizootie – OIE) og verdens handelsorganisasjon (World Trade Organisation – WTO).

1.1.6 Spesielt om villlevende dyr

I høringsnotatet ble det vist til at gjeldende dyrevernlov omfatter villlevende dyr. Dette ble foreslått videreført. Det ble vist til at dyrevelferdslovens formål er hensynet til det enkelte dyrs velferd, mens villlovens hovedformål er å ivareta artshensyn.

Dyrevelferdsloven skal ivareta en helhetlig regulering av de dyrevelferdsmessige forhold for alle dyr. Dyrevelferdslovens generelle føringer vil være retningsgivende ved utforming og tolkning av sektorbestemmelser der det er innført slike. Bestemmelsene i dyrevelferdsloven er samtidig viktige for å sikre regulering av dyrevelferd for dyr som faller utenfor villloven og lakse- og innlandsfiskloven, for eksempel marin fisk og sjøpattedyr.

Flere høringsinstanser støtter forslaget om at dyrevelferdslovgivningen fortsatt skal omfatte villlevende dyr. Flere høringsinstanser, herunder Miljøverndepartementet, har også påpekt at det i høringsutkastet legges opp til en uheldig dobbeltregulering. Enkelte viser til viktigheten av at dyrevelferdsloven harmoniseres med villloven og lover om fiskeoppdrett og fiske.

1.1.6.1 DEPARTEMENTETS VURDERING OG FORSLAG

Departementet viderefører forslaget om at dyrevelferdslovgivningen fortsatt skal omfatte villlevende dyr. På bakgrunn av høringsinnspill har departementet kommet til at det ikke er hensiktsmessig å ha et eget kapittel i loven om villlevende dyr. Departementet foreslår imidlertid å videreføre deler av særbestemmelsene for vilt, og foreslår at disse innarbeides i lovens generelle del. Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen av de enkelte bestemmelsene.

1.2 Generelle motiver

Paragrafhenvisninger i avsnittene som omhandler høringsinstansenes syn er referanser til paragrafnummer slik de forelå i høringsutkastet.

1.2.1 Formål og virkeområde

1.2.1.1 FORMÅL

I gjeldende dyrevernlov er formålbestemmelsen og en generell bestemmelse om god behandling av dyr samlet i § 2. Av bestemmelsen fremgår at lovens formål er at dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødig lidelse.

I tråd med den etiske plattformen i dyrevelferds-meldingen, ble det i høringsnotatet foreslått at formålet til den nye loven skal være å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr. Formålet med loven om å fremme respekt for dyr utgjør en utvidelse i forhold til gjeldende dyrevernavlov.

Departementets vurdering og forslag

Departementet merker seg den brede støtten til forslaget til formålsbestemmelse, og at en rekke høringsinstanser ønsker en nærmere diskusjon og klargjøring av begrepet dyrevelferd slik det brukes i loven.

Departementet legger til grunn at avgjørelsen av hva som er god dyrevelferd i størst mulig grad skal bero på et vitenskapelig grunnlag. Det vil være vanskelig å lovfeste en presis definisjon av hva god dyrevelferd skal omfatte, også fordi dette vil kunne endre seg over tid. Departementet er enig med høringsinstansene i at en definisjon på dyrevelferd kan være individets subjektive opplevelse av sin mentale og fysiske tilstand som følge av dets forsøk på å mestre sitt miljø.

Departementet er enig i at begrepet dyrevelferd dreier seg om hvordan det individuelle dyret har det. Begrepet dyrevernavn dreier seg om hva mennesker gjør for å ivareta dyrevelferd. Ved å bruke dyrevelferd i formålsbestemmelsen, heller enn begrepet dyrevernavn, ønsker departementet å fokusere på at loven skal sette hensynet til dyrene i sentrum. For å kunne ivareta god dyrevelferd må også dyrevernavnet være godt. Departementet ser derfor ikke behov for å nedfelle et selvstendig mål om å fremme/ivareta dyrevernavnet.

Målet om å fremme respekt for dyr har fått bred støtte. Departementet legger ellers til grunn at forståelse for dyrs egenverdi samt individuelle og artstypiske behov er elementer som vil fremme lovens formål, og at disse hensynene for øvrig ivaretas gjennom materielle bestemmelser i loven.

På grunnlag av disse vurderingene videreføres forslaget til formålsbestemmelse i tråd med høringsutkastet.

1.2.1.2 VIRKEOMRÅDE

Dagens dyrevernavn gjelder for levende pattedyr, fugler, padder, frosk, salamander, krypdyr, fisk og krepssdyr, uavhengig av om de er eide eller villlevende. Lovens § 33 gjør loven gjeldende på Svalbard, med unntak for kapittel VII som regulerer tilsynsmyndighet, tilsyn og vedtak.

Departementet foreslo å videreføre en avgrensning av loven til å omfatte nærmere angitte dyr (inkludert fostre) og at loven gjelder for angitte dyr uavhengig av om dyrene er holdt av mennesker eller ikke.

Departementets vurdering og forslag

Departementet har merket seg at forslaget til virkeområde har fått bred støtte blant høringsinstansene. Det har imidlertid kommet en rekke forslag til utdyping eller endringer. Departementet mener derfor at det er viktig at selve lovteksten klart fastsetter hvilke dyrearter/-grupper som er omfattet, og at dette ikke bør overlates til nærmere regulering i forskrift. I den grad ny kunnskap skulle tilsi et endret virkeområde, bør dette skje gjennom lovendring. Ut fra høringsinnspillene vil departementet foreslå at fostre/utviklingsstadier skal omfattes når sanseapparatet har nådd et tilsvarende utviklingsnivå som det en finner hos levende (fødte) dyr.

Departementet viser til at lovens virkeområde er søkt avgrenset til dyr som med høy grad av sannsynlighet kan ha positive og negative opplevelser. I den grad dyr etter dagens kunnskap ikke har et tilstrekkelig utviklet sanseapparat til å ha slike evner, er det både logisk og hensiktsmessig at de ikke omfattes av loven, uavhengig av om de holdes av mennesker eller ikke.

Departementet har i etterkant av høringsrunden tilstrebet i størst mulig grad å klargjøre hvem som er pliktsubjekter i ordlyd og merknader til de enkelte bestemmelsene.

1.2.2 Øvrige generelle bestemmelser

1.2.2.1 GENERELT OM BEHANDLING AV DYR

I henhold til gjeldende dyrevernavn § 2 skal det tas hensyn til dyrs instinkt og naturlige behov, samt at dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige lidelse.

Det ble i høringsnotatet foreslått å tydeliggjøre dyrs status og rettigheter gjennom bruk av begrepet egenverdi i den generelle bestemmelsen. I tillegg ble det foreslått å tydeliggjøre en plikt til både å behandle dyr godt og forebygge fare for unødige påkjenninger og belastninger, og at det skal tas hensyn til dyrs fysiske og mentale behov ut fra deres egenart og evne til å ha positive og negative opplevelser.

Departementets vurdering og forslag

Bestemmelsens intensjon har fått støtte fra en rekke høringsinstanser. Det har imidlertid kommet mange forslag til endringer i bestemmelsens ordlyd.

Egenverdi innebærer at dyr skal behandles forsvarlig og med respekt uavhengig av om de har noen økonomisk eller annen nytteverdi for mennesker. Begrepet egenverdi sammenfaller med dyrevelferds-meldingens begrepsbruk og antas å være lett forståelig. Departementet har valgt å videreføre begrepet som et viktig fundament for loven og dens formål, men foreslår å ta selve begrepet ut av lovteksten.

Departementet er av den oppfatning at loven ikke kan beskytte dyr mot enhver påkjenning og belastning. Det viktige er at man søker å hindre fare for påkjenninger og belastninger som er unødvendige eller uakseptable, og som kan unngås. Det må legges vekt på om påkjenningen er forårsaket av mennesker, hva som er formålet med å utsette dyr for slik påkjenning og om handlingen er allment akseptert. Det foreslås derfor å beholde unødig som et vurderingskriterium i lovteksten. Departementet mener videre at man ved å erstatte dagens begrep lidelse med påkjenninger og belastninger, får en bedre beskrivelse av hva det er ønskelig at dyr beskyttes mot.

Forslaget om å ta inn i lovteksten at det skal tas hensyn til dyrs fysiske og mentale behov ut fra deres egenart og evne til å ha positive og negative opplevelser foreslås ikke videreført fra høringsforslaget. Mulighetene til å kunne følge instinkter og utøve naturlig atferd anses å ligge i kravet om at dyr skal behandles godt, og ivaretas også i lovens øvrige materielle bestemmelser.

Dyrevelferdsloven oppstiller et sett regler for menneskers handlinger med sikte på å beskytte dyr. Departementet legger til grunn at denne loven ikke medfører at dyr får rettigheter utover dette. Loven vil heller ikke ha direkte virkning for dyrs status etter andre lover. Etter dette foreslår departementet at kun den generelle plikten til å behandle dyr godt og beskytte dem mot fare for unødige påkjenninger og belastninger, videreføres i denne bestemmelsen.

1.2.2.2 HJELPEPLIKT

Gjeldende rett og høringsnotatet

I henhold til gjeldende dyrevernlov § 6 skal den som treffer på et dyr som synlig er sykt, skadet eller hjelpeløst, hjelpe dyret så langt mulig. Dersom det ikke lar seg gjøre å gi hjelp eller god nok hjelp, og dyret er et husdyr, tamrein eller storvilt, skal personen snarest mulig si fra til dyrets eier eller innehaver, eller til politiet.

Dersom det er klart at dyret ikke kan leve eller bli friskt, kan den som treffer på det avlive det i samsvar med dyrevernlovens bestemmelser for avliving i nødtilfelle, forutsatt at dette er nødvendig for å avverge ytterligere lidelse. Den som avliver husdyr, tamrein eller storvilt skal melde fra til politiet som snart som mulig. Husdyr, tamrein eller storvilt kan ikke avlives dersom det er mulig å få tak i eier, veterinær eller politi innen rimelig tid.

Utgiftene med tiltak etter § 6 skal dekkes av staten, men pengene kan kreves tilbake hos eier eller innehaver.

I høringsnotatet ble i hovedsak hjelpeplikten, og statens dekning av utgifter, foreslått videreført i samme omfang som i dagens dyrevernlov.

Departementets vurdering og forslag

Departementet har etter vurdering av høringsinnspillene gått inn for i stor utstrekning å foreslå videreføring av ordlyden i gjeldende dyrevernlov når det gjelder hjelpeplikten.

Departementet foreslår å videreføre forslaget om hjelpeplikt for skadeforvolder. Departementet vil peke på at det å unnlate å hjelpe et dyr man selv har påført skade, også kan rammes av bestemmelsen om forbud mot å hensette dyr i hjelpeløs tilstand.

Den enkeltes hjelpeplikt etter forslaget er å gi så god hjelp som vedkommende har mulighet for ut fra egne forutsetninger. Departementet ser at det i visse situasjoner kan være krevende for en lepperson å vurdere om det er grunn til å iverksette tiltak ut fra dyrets tilstand. Det er også viktig at den enkelte ikke gjennomfører tiltak som man ikke er kompetent til å utføre på forsvarlig vis.

Bestemmelsen om hjelpeplikt omfattet i høringsutkastet også vanskjøttede dyr. Departementet har kommet til at det vil være mer nærliggende at slike tilfeller faller inn under bestemmelsen om varsling, slik at tilsynsmyndigheten kan treffe nødvendige tiltak.

Departementet er enig i at man i størst mulig grad bør hjelpe også dyr som det er sannsynlig at er syke eller skadet, men da dette vil være en vanskelig vurdering for den enkelte, har man kommet til at en hjelpeplikt i slike situasjoner ikke bør legges inn som en plikt etter loven.

Mange høringsinstanser har fremhevet at det allerede i dag foreligger etablerte og gode rutiner for varsling av skadet storvilt. Departementet har ikke til hensikt å endre den etablerte praksis når det gjelder varsling og hjelpeplikt overfor vilt.

I høringsforslaget var det foreslått en plikt til å sørge for at dyret får nødvendig hjelp og om nødvendig blir avlivet. Enkelte høringsinstanser påpeker at avliving ikke bør fremstå som et primært tiltak i henhold til denne bestemmelsen. Departementet foreslår at bestemmelsen fra gjeldende lov videreføres. Dette innebærer at plikten til å sørge for at dyr om nødvendig blir avlivet, erstattes av en rett til å avlive dyr på nærmere vilkår. Det er presisert at alle dyr fra dyrehold er omfattet, herunder også tamrein, familie- og hobbydyr. Gjeldende lov bruker begrepene husdyr og tamrein.

Enkelte høringsinstanser mener det vil være riktig å pålegge den som påregnelig kommer til å påføre dyr lidelser, en utvidet hjelpeplikt. Departementet finner det mest hensiktsmessig med en generell utforming av bestemmelsen om hjelpeplikt ettersom plikten er allmenn.

Når det gjelder utgifter til hjelpetiltak, foreslår departementet å videreføre gjeldende rett som innebærer at staten skal dekke utgifter til tiltak for å iva-

reta hjelpeplikten. Staten kan deretter kreve utlegget refundert fra dyreholder eller eier. Departementet foreslår å videreføre høringsutkastets forslag om at skadeforvolder ikke skal ha rett til å kreve dekning av staten for utgifter i forbindelse med hjelpetiltakene.

Når det gjelder andre dyr enn dyr fra dyrehold (herunder tamrein) og storvilt, går ikke hjelpeplikten lengre enn til å yte den hjelp man selv er i stand til. Tilsvarende omfatter ikke statens plikt til å dekke utgifter annet enn de direkte utgiftene som følger av vedkommendes egeninnsats for å hjelpe dyret.

For å unngå at den som har hjelpeplikt får betalingsplikt til veterinær dersom et dyr som er villtlevende eller ikke har en kjent eier, blir brakt inn for undersøkelse og evt. avlaving hos veterinær, foreslår departementet en endring i dyrehelsepersonelloven § 14 som innebærer at dyrehelsepersonell i slike tilfeller kan rette krav direkte til staten.

Departementet antar det vil være naturlig å begrense omfanget av kostnadsdekning til et beløp tilsvarende kostnader ved enkel undersøkelse og avlaving. Det er aktuelt å vurdere om det også skal gis rom for å gjennomføre enkel behandling innenfor samme kostnadsramme som et alternativ til avlaving. Departementet ser det som nødvendig å ha mulighet til å fastsette maksimalsatser for tjenester ytt for å oppfylle hjelpeplikten. Det foreslås derfor en fullmakt i dyrehelsepersonelloven til å gi forskrift om dette.

Bestemmelsen i § 4 om hjelpeplikt og bestemmelsen i § 5 om varsling må ses i sammenheng. Hjelpeplikten utløses når man påtreffer et dyr eller skader et dyr. Dette vil vanligvis innebære at dyret ikke befinner seg hos eieren. I tilfeller der noen observerer forhold i et dyrehold som gir grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig omsorgssvikt, kommer varslingsplikten i § 5 til anvendelse. Det vil da være Mattilsynet eller politiet som vurderer hvilke tiltak som skal iverksettes. Likeledes er det ikke intensjonen at bestemmelsen om hjelpeplikt skal komme til anvendelse i tilfeller der et større antall ville eller forvillede dyr er utsatt for sykdom, skade eller annen lidelse utenom det normale. Også i slike tilfeller kommer varslingsplikten etter § 5 til anvendelse.

1.2.2.3 VARSLING

Gjeldende dyrevernavlov inneholder ingen bestemmelser om plikt til å varsle myndighetene der dyr lider.

Departementet foreslo i høringsnotatet å innføre varslingsplikt som et viktig virkemiddel for å kunne avdekke situasjoner som kan utvikle seg til en alvorlig dyrevernsak. Varslingsplikten slår inn i tilfeller der man har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell.

Varslingsplikten gjelder med de begrensninger som følger av annen lovgivning, og vil således ikke gå foran annen lovbestemt taushetsplikt. Det ble vurdert å nedfelle i lovteksten en rett for enkelte profesjoner til å varsle uten hinder av deres taushetsplikt etter annet lovverk. Høringsinstansene ble invitert til å gi sitt innspill på dette. Det ble videre foreslått at nærstående unntas fra varslingsplikten i tråd med gjeldende strafferettslige prinsipper. Det ble også foreslått å gi anledning til anonym varsling av hensyn til varsleren, slik at det å måtte oppgi navn ikke motvirker at folk varsler. Endelig ble det foreslått en plikt til å varsle når man får kjennskap til at et større antall ville eller forvillede dyr er utsatt for sykdom, skade eller annen lidelse utenom det normale.

Svært mange høringsinstanser har uttalt seg spesifikt om varslingsplikten, og et klart flertall støtter innføringen av en slik plikt.

Departementets vurdering og forslag

Et viktig mål med gjennomgangen av dyrevernavloven har vært å utrede hjemler for mer effektivt å kunne forebygge store lidelser hos dyr som følge av manglende tilsyn og stell. Slike hendelser vil i begrenset grad kunne fanges opp gjennom tilsynsmyndighetenes ordinære tilsyn. Tilsynsmyndigheten er derfor avhengig av å bli varslet spesielt for å få kjennskap til slike forhold.

Høringsinnspillene viser at varslingsplikten er komplisert, spesielt når det gjelder forholdet til annen lovbestemt taushetsplikt og spørsmålet om hvorvidt brudd på varslingsplikten skal være straffesanksjonert. Ut fra en helhetsvurdering av de innspillene som har kommet, foreslår departementet å videreføre forslaget om at varslingsplikten gjelder med de begrensninger som følger av annen lovgivning. I tillegg videreføres forslaget om endringer i helsepersonelloven om å etablere varslingsrett for helsepersonell.

Hensynet bak varslingsplikten er å hindre og/eller avslutte dyrelidelser. Dette er et viktig hensyn, men bør ikke veie tyngre enn hensynet til nærstående. Departementet mener derfor fortsatt at nærstående bør fritas fra plikten i likhet med gjeldende strafferettslige prinsipper.

Forvaltningens behov for å kunne holde tilbake opplysninger om hvem som har varslet, ivaretas gjennom forvaltningsloven og offentlighetslovens bestemmelser.

Langt de fleste høringsinstansene støtter muligheten for at varsler kan være anonym, og departementet mener derfor det er riktig at denne muligheten finnes.

Varslingsplikten må sees i sammenheng med bestemmelsen om hjelpeplikt. Hjelpeplikten strekker seg ikke så langt at den pålegger enkeltpersoner å hjelpe et større antall dyr. Forslaget om varslingsplikt

foreskriver i stedet en plikt til å varsle myndighetene i tilfeller hvor et større antall ville eller forvillede dyr er utsatt for sykdom, skade eller annen lidelse utenom det som må anses normalt. På bakgrunn av varsel vil myndighetene avgjøre om det skal iverksettes hjelpetiltak. Departementet legger til grunn at varsel til dyrevernemndene vil tilfredsstillende varslingsplikten ettersom dyrevernemndene organisatorisk er tilknyttet Mattilsynet. Det vises til bestemmelsen i proposisjonen om tilsyn og vedtak.

Det har kommet tungtveiende innspill mot å la varslingsplikten være straffesanksjonert. Departementet foreslår at brudd på varslingsplikten ikke skal straffebelegges. Varslingsplikten utgjør derfor primært en sterk oppfordring til å varsle, og skal bidra til å fjerne frykt eller tvil hos den som ellers kunne føle at slik varsling er en form for angiveri. Ved grove brudd på varslingsplikten kan det likevel ilegges overtredelsesgebyr. Det vises for øvrig til omtale av lovens straffebestemmelse i proposisjonen.

1.2.2.4 KOMPETANSE OG ANSVAR

Gjeldende rett

God behandling av dyr forutsetter kunnskap, men gjeldende lov inneholder ingen eksplisitte krav til reell eller formell kompetanse hos dyreholder. Enkelte forskrifter hjemlet i dyrevernloven § 30 inneholder konkrete krav til reell og formell kompetanse.

Flere særlover hjemler et krav til kompetanse hos den som utøver eller er ansvarlig for en aktivitet. Slike kompetansekrav er begrunnet i andre hensyn enn dyrevelferd, men vil i noen grad også ivareta dyrevelferdshensynet. I den grad det er hensiktsmessig, bør kompetansekrav i ulikt regelverk harmoniseres slik at det ikke oppstår motstrid.

Høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått å stille krav om at dyreholdere skal sørge for at dyr blir ivaretatt av tilstrekkelig og faglig kompetent personell som har den nødvendige kunnskap og ferdigheter. Lovutkastets krav omfatter realkompetanse. Eventuelle krav om formell kompetanse må nedfelles i forskrifter hjemlet i loven. Dyreholdere har et stort ansvar, og kunnskap bør komme forut for alt dyrehold og annen aktivitet overfor dyr. En kompetanseheving vil redusere faren for vanstell som skyldes uvitenhet.

Det ble videre foreslått en bestemmelse om at foresatte ikke skal la barn under 16 år ha et selvstendig ansvar for dyr. Det ble også foreslått en bestemmelse om at dyr ikke skal overlates til personer som det er grunn til å tro ikke kan eller vil behandle dyret forsvarlig. Til sist ble det foreslått en vid hjemmel til å gi nærmere forskrifter om kompetanse.

Departementets vurdering og forslag

Økt fokus på kompetanse vil kunne bidra til et betydelig løft for dyrevelferden. Kompetente dyreeiere er kanskje det viktigste virkemidlet for å oppnå god dyrevelferd, og bestemmelsen vil bidra til at den enkelte dyreholder i større grad kan forebygge velferdsproblemer og finne tiltak hvis velferdsproblemer oppstår. Forslaget har fått bred støtte. Det er foreslått visse presiseringer med hensyn til hvem som omfattes av bestemmelsen. Departementet har valgt å ikke innlemme disse i bestemmelsens ordlyd. Departementets forslag tydeliggjør dyreeiers ansvar for at dyrenes velferd blir tilstrekkelig ivaretatt, mens innspillene i større grad synliggjør dyreholders egen kompetanse. Høringsinnspillene er imidlertid tatt inn som viktige presiseringer i merknadene til bestemmelsen.

I tilhørende forskrifter er det viktig å beskrive de fagområder som kompetansen må omfatte, beskrive en tilstrekkelig dimensjonering av kompetansen, samt sette krav om etterutdanning for å oppdatere slik kompetanse senere. I mange næringer er det allerede i dag krav til kompetanse. Det er viktig at disse kravene videreføres innenfor rammen av den nye loven og at kravene til kompetanse etter dyrevelferdsloven harmoniseres med slike eksisterende krav.

Det er videre viktig at kompetansekravene ikke utformes slik at det vanskeliggjør dyrehold for de som allerede er i næring, eller at det påfører dyreholder omfattende byråkratiske ordninger og betydelige kostnader. Likevel er det viktig at det for mange typer dyrehold stilles konkrete krav til kompetanse. Departementet ser behovet for at det utarbeides opplæringsmateriell for å heve kompetansen også for eiere av hobby- og sportsdyr.

Forslaget om å ikke la barn ha et selvstendig ansvar for dyr har fått bred støtte. Departementet foreslår derfor å lovfeste et slikt krav.

Også forslaget om et forbud mot å overlate dyr til personer som ikke kan eller vil behandle dyret forsvarlig har fått støtte fra de høringsinstansene som har uttalt seg om dette. Departementet foreslår å lovfeste kravet med en ordlyd tilnærmet lik den som ble foreslått i høringsutkastet.

1.2.2.5 KRAV OM REGISTRERING ELLER TILLATELSE

Gjeldende dyrevernlov har eksplisitt krav om tillatelse for en del aktiviteter, herunder ervervsmessig omsetning av dyr, drift av dyrepensjonater og fremvisning av dyr. Det er videre i forskrifter nedfelt krav om registrering eller tillatelse/godkjenning for en rekke ulike aktiviteter.

I høringsnotatet ble krav om registrering eller tillatelse kun omtalt under særskilte merknader til bestemmelsen. Det ble foreslått en generell fullmaktsbestemmelse som gir anledning til å gi forskrifter om

krav til og vilkår for registrering eller tillatelse til å drive med aktiviteter omfattet av denne loven.

De høringsinstansene som har omtalt bestemmelsen støtter forslaget. Departementet foreslår derfor å videreføre høringsforlaget.

1.2.2.6 DRIFTSFORMER, METODER, UTSTYR OG TEKNISKE LØSNINGER

Gjeldende dyrevernlov har ingen generell bestemmelse med krav til driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger. Anbefalinger vedtatt i Europarådet og forskrifter hjemlet i dyrevernloven har slike bestemmelser.

Departementet foreslo i høringsnotatet å innføre et generelt prinsipp i loven om at driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger som brukes til dyr, skal være egnet til å ivareta hensynet til dyrenes velferd. I tillegg til dyreholder og andre som håndterer dyr, ble det foreslått å legge et ansvar på produsent og den som omsetter varen. Det ble videre foreslått at nye driftsformer og tekniske løsninger skal være utprøvd og funnet egnet før de tas i kommersiell bruk.

Departementets vurdering og forslag

Departementet har merket seg den brede støtten prinsippene i denne bestemmelsen har fått i høringen. På grunnlag av høringsinnspillene har departementet funnet det riktig å klargjøre i bestemmelsens ordlyd hvem som er pliktsubjekt. Det vil etter departementets vurdering alltid være dyreholder som har ansvaret for at dyr holdes i samsvar med lovens bestemmelser. I den grad det er forhold ved driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger som må utbedres, vil tilsynsmyndigheten måtte rette nødvendige vedtak mot dyreholder.

Før det markedsføres eller omsettes driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger som er prinsipielt nye i norsk dyrehold, er det viktig at en er trygg på at dette er egnet ut fra dyrevelferdshensyn. Det foreslås derfor at det etableres en klar plikt for den som markedsfører eller omsetter nye driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger, til å påse at det er foretatt utprøving og egnethetsvurdering.

1.2.2.7 MEDISINSK OG KIRURGISK BEHANDLING

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernlov regulerer medisinsk og kirurgisk behandling i §§ 7 og 13.

I høringsutkastet ble det foreslått en mer prinsipiell og overordnet bestemmelse enn det som følger av dagens mer kasuistiske lovbestemmelser. Forslaget innebar et krav om at det måtte foreligge forsvarlig grunn ut fra hensynet til dyrets helse for operative inngrep eller fjerning av kroppsdel. Forsvarlig merking av dyr i dyrehold skulle likevel være tillatt.

Det ble foreslått særlige bestemmelser for kastring og avhorning. Slike inngrep ble foreslått tillatt når det er nødvendig ut fra hensynet til dyrevelferd eller særlige bruksgrunner. En lignende bestemmelse er inntatt i Europarådets konvensjon om beskyttelse av kjæledyr, jf. artikkel 10, som tillater kirurgi på friske dyr dersom det er nødvendig av veterinærmedisinske grunner eller det er til fordel for det aktuelle dyret.

I foreslått annet ledd til lovbestemmelsen fremgikk et krav om bruk av bedøvelse og nødvendig smertelindring ved smertefulle inngrep.

Departementets vurdering og forslag

Departementet har i merknadene til bestemmelsen presisert at de fleste handlinger som foreslås regulert i denne bestemmelsen skal, i henhold til dyrehelsepersonelloven, utføres under veterinærs eller fiskehelsebiologs ansvar. Det anses derfor mest hensiktsmessig at regulering av hvem som kan utføre hvilke typer behandling reguleres av dyrehelsepersonelloven.

Den foreslåtte bestemmelsens krav om at medisinsk og kirurgisk behandling skal utføres på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte, forutsetter nødvendig kompetanse og vil derfor normalt innebære at behandlingen må foretas i regi av autorisert dyrehelsepersonell.

Departementet mener det er lite hensiktsmessig med en kasuistisk opplisting av hvilke typer inngrep som skal være forbudt. Det er imidlertid etter forslaget en forutsetning at medisinsk og kirurgisk behandling i tillegg til å utføres på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte, også skal ivareta dyrets funksjon og livskvalitet. Dette innebærer at en rekke ulike operative inngrep vil være i strid med denne bestemmelsen. Departementet tar videre sikte på å nedfelle i forskrift konkrete forbud mot visse former for medisinsk og kirurgisk behandling.

Ettersom merking i visse tilfeller innebærer operative inngrep eller fjerning av kroppsvev, er det nødvendig å etablere et unntak fra hovedbestemmelsen om at det skal foreligge forsvarlig grunn ut fra hensynet til dyrets helse for slike inngrep. Den nærmere reguleringen av hva som regnes som forsvarlig merking, skjer i og med hjemmel i bestemmelsen om merking av dyr.

Departementet har funnet det riktig å tydeliggjøre i merknadene til den foreslåtte lovbestemmelsen at det vil være anledning til å kastre rein når dette er til beste for velferden for flokken som helhet.

Det vil videre være riktig å tillate avhorning og kastring når det er nødvendig ut fra hensynet til dyrevelferd eller av andre særlige grunner. Hva som kan være særlige grunner for å avhorne eller kastre, mener departementet det vil være mest hensiktsmessig

sig å regulere nærmere gjennom forskrift etter bestemmelsens siste ledd. Det er gitt en egen forskrift om avhorning av tamrein. Denne forskriften vil i utgangspunktet bli videreført ved ikrafttreden av ny lov.

Det er en målsetting å komme bort fra rutinemessig kastrasjon av smågris. Inntil det foreligger tilfredsstillende alternativer for å begrense rånelukt og -smak, vil det anses å foreligge en særlig grunn for kastrasjon av smågris i henhold til denne bestemmelsen.

Kravet om bruk av nødvendig smertelindring og bedøving ved smertefulle inngrep må ses som en presisering av forsvarlighetskravet i bestemmelsens første ledd, og har fått bred støtte. Departementet foreslår å videreføre forslaget med en mindre justering i ordlyden.

1.2.2.8 MERKING AV DYR

I gjeldende dyrevernlov § 13 går det frem at det er tillatt med øremerking når det ikke blir fjernet mer enn 1/3 av øret. Brennemerking av dyr er forbudt, med unntak for merking i hov, klauv, skjell eller horn jf. § 8. Merking av rein reguleres særskilt i lov om reindrift (reindriftsloven) av 15. juni 2007, og dyrevernloven gjelder for selve utførelsen av merkingen. For øvrig er det lovens generelle aktsomhetskrav i § 2 som må anvendes også når det gjelder merking av dyr.

Departementets vurdering og forslag

Bestemmelsen må sees i sammenheng med bestemmelsen om medisinsk og kirurgisk behandling og bestemmelsen om bruk av dyr i forsøk og undervisning. Departementet mener at det er viktig med en lovbestemmelse om merking og en forskriftshjemmel slik at forsvarlig merkepraksis kan reguleres nærmere.

Det er viktig at det tilstrebes å bruke skånsomme merkemethoder, men nesten all merking innebærer noe ubehag eller en viss lidelse. For at det skal bli mest mulig samsvar i loven mellom merkebestemmelsen og § 3, foreslås det at begrepene påkjenninger og belastninger brukes i begge bestemmelser. Departementet mener videre det er riktig at dyr som er merket med en metode hvor det i ettertid kan oppstå fare for infeksjoner eller andre komplikasjoner, må være under forsvarlig tilsyn etter merkingen.

Hvilke merkemethoder som skal benyttes ved merking av tamrein, er regulert i reindriftsloven. Merkingen må for øvrig tilfredsstillende kravene i dyrevelferdslovens bestemmelser.

Dersom man som ledd i forskning har behov for å merke dyr i strid med merkebestemmelsen, må dette skje i samsvar med bestemmelsen om bruk av dyr i forsøk og undervisning.

Når det gjelder prosedyrer forbundet med merking av viltlevende dyr i forvaltningsøyemed, er departementet enig i at det er behov for en nærmere gjennomgang av regelverket.

1.2.2.9 TRANSPORT

Gjeldende rett og høringsnotatet

Det er ikke materielle krav til transport av dyr i gjeldende dyrevernlov. Bestemmelser om transport av dyr er gitt i forskrifter hjemlet i loven.

Departementet foreslo i lovutkastet som ble sendt på høring, en egen bestemmelse om transport av dyr. Det går frem av utkastet til lovtekst at transport skal foregå på en måte som er til minst mulig belastning for dyret. Videre presiseres det at dyr kun skal transporteres når de er i en slik tilstand at det er forsvarlig å gjennomføre hele transporten, og det stilles krav til at transportmiddelet skal være egnet ut fra hensynet til dyrenes sikkerhet og egenart. Det slås også fast at dyr skal ha nødvendig tilsyn og stell under transporten. Det ble videre foreslått en hjemmel til å gi nærmere forskrifter om transport av dyr.

Flere høringsinstanser, herunder deler av forvaltningen og interesseorganisasjoner for reindrift og dyrevelferd, har kommentarer knyttet til gjeldende forskrift om transport av dyr, særlig når det gjelder krav til maksimal transporttid og transport av drektige dyr.

Departementets vurdering og forslag

Departementet er av den oppfatning at nærmere bestemmelser for transport av dyr også i fremtiden i stor grad vil måtte forskriftsreguleres. Det foregår imidlertid også dyretransport som ikke vil være nærmere regulert i forskrifter. Det er derfor hensiktsmessig at loven fastsetter noen generelle og overordnede krav.

Flere av forslagene til tilføyelser og konkrete krav fra ulike høringsinstanser vil mer naturlig kunne utformes nærmere i forskrift ut fra en konkret vurdering av type transport mv.

Departementet har kommet til at lovbestemmelsen bør fremmes slik den ble foreslått i høringsutkastet.

1.2.2.10 AVLIVING

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernlov har bestemmelser om avlaving og nødavlaving i §§ 9 og 10. Det er krav i loven om bedøving før avblødning for de fleste husdyrartene. Det er et tilsvarende krav for avlaving av oppdrettsfisk, fastsatt i forskrift. Det er videre fastsatt nærmere forskrifter om avlaving på slakterier, om avlaving av pelsdyr og om avlaving av hund og katt.

Det ble i høringsnotatet anført at den foreslåtte bestemmelsen i hovedsak er en videreføring og pre-

isering av gjeldende dyrevernlovgivning når det gjelder hvordan avliving og håndtering i avlivings-situasjonen skal gjennomføres. Det ble foreslått et nytt forbud mot avliving som et selvstendig underholdnings- eller konkurranseelement, begrunnet i lovens formål om å fremme respekt for dyr.

Departementets vurdering og forslag

Departementet mener det må være lovlig å avlive dyr uten at det skal foreligge særskilt begrunnelse for dette. Loven skal bidra til at dyr har det godt mens de lever, og at de blir avlivet på en forsvarlig måte. For å fremme respekt for dyr, mener departementet imidlertid at avliving av dyr ikke bør gjøres til et selvstendig underholdnings- eller konkurranseelement.

Ut fra høringsinnspill har departementet kommet til at det i loven bør fastsettes at avliving skal skje på dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Det må være et mål at avliving kan skje med minst mulig stress og smerte for dyret, men det må tas hensyn til hva som er praktisk gjennomførbart. Når det gjelder avliving av villfanget fisk i stor skala, har departementet lagt til grunn at de fangst- og avlivingsmetoder som er i alminnelig bruk blant næringsutøvere, ikke vil være i strid med loven slik den forstås i dag.

En rekke høringsinstanser har vært opptatt av spørsmål omkring bedøving i forbindelse med avliving, og det har kommet mange innspill til bestemmelsens ordlyd på dette punktet. Departementet har funnet det riktig å justere ordlyden slik at det fremgår tydeligere at krav om bedøving før avliving ikke gjelder hvis avlivingsmetoden medfører umiddelbart bevissthetstap.

Avliving uten bedøving innebærer stor lidelse for dyret og har lenge vært ansett som dyrevelferdsmessig uforsvarlig både nasjonalt og internasjonalt. Departementet mener at smertefrihet og bevisstløshet i forbindelse med avliving av eide dyr er sentralt for god dyrevelferd. For å sikre dette, er det følgelig nødvendig med et krav til forutgående eller samtidig bedøving ved avliving.

I henhold til gjeldende dyrevernlov er det forbudt å avlive de vanligste matproduserende dyr uten forutgående bedøving. Dette har ikke vært ansett å stride mot Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK). Departementet legger til grunn at å videreføre forbudet mot avliving uten bedøvelse, ikke vil stride mot EMK så lenge det ikke er et samtidig forbud mot import av kjøtt og kjøttprodukter fra slike dyr. Ut fra dette legges det til grunn at et forbud i dyrevelferdsloven mot slaktning uten bedøving av dyr i dyrehold, ikke er i strid med retten til religionsutøvelse. Departementet foreslår å videreføre kravet om at dyr skal bedøves før avliving.

Enkelte høringsinstanser har pekt på at krumkniv tillates som bedøvingsmetode med begrunnelse i ur-

befolkningsrettighetene. Ut fra den kunnskap som er tilgjengelig i dag, anses korrekt bruk av krumkniv som en dyrevelferdsmessig forsvarlig bedøvingsmetode.

På bakgrunn av høringsinnspill har departementet kommet til at hjemmelen til å gjøre unntak i forskrift fra kravet om bedøving før avliving av dyr fra dyrehold bør begrenses. Departementet foreslår at unntakshjemmelen begrenses til honningbier, fisk og andre akvatiske dyr enn sjøpattedyr.

1.2.2.11 FORSØK, UNDERVISNING OG MEDISINSK VIRKSOMHET

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernlov regulerer bruk av dyr i opplæring og bruk av dyr i forsøksvirksomhet, jf. §§ 20 og 21. Bruk av dyr i forsøk krever tillatelse. Dyreforsøk reguleres nærmere i forskrift om forsøk med dyr. I gjeldende lov er det fastsatt at tillatelser til dyreforsøk skal gis av et eget utvalg.

Bestemmelsen som ble foreslått i høringsutkastet viderefører kravet om tillatelse for bruk av dyr i forsøk, samt hjemmel til å gi nærmere forskrifter. Antall dyr som inngår i forsøk bør reduseres generelt og i belastende forsøk spesielt. Det er samtidig viktig å redusere påkjenningene for dyr i forsøk. Prinsippene Reduction (reduksjon), Replacement (erstatning) og Refinement (raffinering eller forbedring) – forkortet de tre R"ene – som er innarbeidede prinsipper innenfor forsøksvirksomhet, ble derfor foreslått nedfelt i loven.

Departementets vurdering og forslag

Departementet har merket seg at mange høringsinstanser har innspill til bestemmelsen, og at flere støtter prinsippet om at hensynet til dyret skal vektlegges, og at det bør være strenge krav/klare kriterier til etisk praksis/bruk av dyr. Noen høringsinstanser mener imidlertid at forslaget gir for dårlig vern av dyr i forsøksammenheng, og enkelte er prinsipielt i mot bruk av dyr i forsøksvirksomhet som har negative konsekvenser for det enkelte dyr.

Departementet mener det i enkelte sammenhenger er riktig med dyreforsøk og at dette nødvendigvis vil gi negative konsekvenser for noen dyr, men understreker viktigheten av å tilstrebe best mulige vilkår for dyr som brukes i forsøk.

Departementet har på grunnlag av høringsinnspill funnet det riktig å tydeliggjøre at bestemmelsen også omfatter dyr i medisinsk virksomhet. Departementet mener videre det har vært en svakhet i forsøksdyrlovgivningen at enkelte dyr som har vært brukt i forsøk eller tilstøtende aktivitet, har falt utenfor deler av regelverket. Slike dyr omfattes av lovens generelle krav.

Bruk av dyr i forsøk vil i enkelte tilfeller kunne påføre dyr vesentlige påkjenninger og belastninger. På bakgrunn av høringsinnspillene har departementet valgt å endre ordlyden, slik at den samsvarer med lovens generelle bestemmelse hvor vurderingskriteriet er "unødige påkjenninger og belastninger".

Departementet har ellers kommet til at det likevel er hensiktsmessig å videreføre en mulighet for unntak fra dyrehelsepersonelloven § 18 første ledd nr. 3 jf. annet ledd om at bare veterinærer og fiskehelsebiologer kan bedøve dyr. Det foreslås derfor et nytt tredje ledd hvor det fremgår at unntak fra dyrehelsepersonelloven kan gis i den enkelte tillatelse.

1.2.2.12 SÆRSKILTE FORBUD

Gjeldende rett

Gjeldende dyrevernav § 8 og 11 forbyr ulike handlinger som innebærer eller har karakter av vold mot dyr.

Gjeldende dyrevernav § 2 antas å ramme utuktig bruk av dyr hvis bruken påfører dyret fare for lidelse. Det kan imidlertid være vanskelig å bevise utover rimelig tvil at dyret er påført fare for lidelse. Dersom utuktig bruk av dyr ikke påfører dyret fare for lidelse, er det etter gjeldende rettstilstand lovlig.

Straffeloven regulerer ikke utuktig bruk av dyr. Straffeloven § 202 setter imidlertid et forbud mot å utgi pornografi som inneholder kjønnslig skildring hvor det gjøres bruk av blant annet dyr.

Høringsnotatet

Det ble foreslått at dyrevelferdsloven gir dyr strafferettslig vern mot vold og andre typer overgrep. Det ble også foreslått eksplisitt forbud mot å hensette dyr i hjelpeløs tilstand, foreta utuktige handlinger med dyr og å bruke levende dyr som fôr eller agn. Det ble videre foreslått hjemmel til å gi nærmere forskrifter om særskilte forbud, herunder om forbud mot handlinger som vekker allmenne etiske reaksjoner.

De fleste høringsinstanser støtter bestemmelsen. I tillegg til høringssvar har Landbruks- og matdepartementet mottatt mange støtteerklæringer fra privatpersoner og andre for forslaget om forbud mot sex med dyr.

Departementets vurdering og forslag

Legalitetsprinsippet innebærer at straff ikke kan idømmes uten hjemmel i loven. At en handling anses forkastelig eller straffverdig er ikke tilstrekkelig til å idømme straff dersom handlingen ikke er forbudt ved lov. Det anses nødvendig med en klar forbudshjemmel for å utelukke tvil om disse handlingenes straffverdighet.

Ut fra høringsinnspillene har departementet gjort noen presiseringer i merknadene for å klargjøre hvilke handlinger som bør omfattes av begrepet "vold mot dyr". Departementet er opptatt av at den nye loven skal være overordnet. Departementet har derfor valgt å begrense lovfesting av konkrete forbud til spesielt klanderverdige handlinger som ikke er knyttet opp mot enkelte dyrearter eller driftsformer.

Departementet har kommet til at hensynet til legalitetsprinsippet tilsier at høringsutkastets generelle forskriftshjemmel ikke videreføres. I den grad det blir vurdert som nødvendig uttrykkelig å klargjøre forbud mot enkelthandlinger som ikke nevnes spesielt i lovtoksten, og forbud ikke kan innføres i medhold av lovens øvrige forskriftshjemler, vil lovendring måtte vurderes.

1.2.2.13 BYGNINGER, GJERDER OG ANDRE MINDRE INNRETNINGER

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernav har bestemmelser om stenging av hytte, koie, seter o.a., jf. § 28, og om gjerde, jf. § 29.

Det ble i høringsutkastet foreslått at en bestemmelse etter mønster av gjeldende § 29, skulle gjøres gjeldende for bygninger, gjerder og andre mindre innretninger. Bestemmelsen vil innebære at eier eller den som er ansvarlig plikter å føre nødvendig tilsyn og sikre bygningen eller gjerdet slik at både ville og tamme dyr beskyttes best mulig mot skader som denne type innretninger kan forårsake. Departementet foreslo et eksplisitt forbud mot bruk av piggråd for å regulere dyrs ferdsel. I tillegg ble det foreslått hjemmel til å gi nærmere forskrifter.

Departementets vurdering og forslag

Departementet har merket seg den brede støtten til det foreslåtte forbudet mot å bruke piggråd i gjerde for å regulere dyrs ferdsel. Ved lovens ikrafttredelse vil det etter forslaget bli forbud mot å bruke piggråd for å regulere dyrs ferdsel når nye gjerder settes opp. For eksisterende gjerder med piggråd vil det være naturlig å fastsette en overgangsperiode før slike må fjernes. Overgangsperioden vil bli gjenstand for en separat høringsprosess. For ikke å utelukke muligheten for at det i særlige tilfeller kan være aktuelt å bruke piggrådgjerde for å regulere dyrs ferdsel, foreslår departementet at det gis anledning til å gjøre unntak fra forbudet i forskrift.

På grunnlag av høringsinnspill har departementet funnet det riktig å tydeliggjøre plikten for den ansvarlige for bygning, gjerde eller innretning til å føre nødvendig tilsyn og gjennomføre nødvendige tiltak.

1.2.2.14 MERKING, PRESENTASJON OG REKLAME

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernavlov omfatter ikke produkter av dyr og har følgelig ikke bestemmelser om merking, presentasjon og reklame av produkter som stammer fra dyr.

I høringsutkastet ble det foreslått å innføre et krav om at merking, presentasjon, reklame og markedsføring av produkter som stammer fra dyr, skal gi tilstrekkelig informasjon og ikke være egnet til å vilde forbruker. Det ble også foreslått en hjemmel til å gi nærmere forskrifter på området.

Departementets vurdering og forslag

Departementet mener det er riktig å ha en bestemmelse som gir adgang til å regulere merking av produkter fra dyr. Departementet har i etterkant av høringen kommet til at regelverket kan utformes mest målrettet dersom det gis en fullmaktsbestemmelse til utforming av forskrifter, uten å lovfeste et generelt materielt krav til merking. Det fremmes derfor forslag om en hjemmel til å gi nærmere forskrifter om dette.

Høringsnotatets forslag om også å etablere forskriftshjemmel for regulering av presentasjon, reklame og markedsføring av produkter fra dyr, videreføres ikke.

1.2.2.15 SPORBARHET

Gjeldende dyrevernavlov har ikke bestemmelser om sporbarhet.

Det ble foreslått en hjemmel til å gi forskrifter om sporbarhet som kan gi krav om at virksomheter skal kunne identifisere hvem de har mottatt dyr og/eller animalske produkter fra, og hvem de har levert til.

Departementets vurdering og forslag

Departementet viderefører forslaget om adgang til nærmere regulering av sporbarhet, og har særlig lagt vekt på behovet for bestemmelsen for å ha mulighet til å innlemme eventuell regulering av sporbarhet ut fra hensynet til dyrevelferd i EØS-lovgivningen. På bakgrunn av høringsinnspill foreslås en samlet bestemmelse om adgang til nærmere regulering av både sporbarhet og merking, og det fremmes en slik felles bestemmelse.

1.2.2.16 OMSETNING MV. AV PRODUKTER FRA DYR

Gjeldende dyrevernavlov omfatter ikke produkter fra dyr og har følgelig ikke bestemmelser om omsetning av produkter fra dyr.

Det ble i høringsnotatet foreslått en forskriftshjemmel for å kunne regulere omsetning av produkter fra dyr ut fra hensynet til dyrevelferd. Det ble anført at forskrifter hjemlet i denne bestemmelsen kan

bidra til å hindre at produkter fra dyr som er utsatt for vanstell eller annen uforsvarlig aktivitet i Norge eller i utlandet, blir omsatt på det norske markedet. For å ta høyde for internasjonale forpliktelser, mente departementet at en vid hjemmel på dette området er nødvendig. Det ble påpekt at EØS-avtalen er sentral, og vil kunne legge føringer for mer detaljerte norske bestemmelser på området.

Departementets vurdering og forslag

Departementet mener det er riktig å ha en bestemmelse som gir adgang til å regulere omsetning mv. av produkter fra dyr selv om bestemmelsen delvis overlapper med annen lovgivning. Forslaget har fått støtte fra mange høringsinstanser. Dersom man skal regulere import av produkter fra dyr, bør det også være eksplisitt hjemmel til å regulere innenlands produksjon samt eksport av de samme produktene. Det fremmes derfor forslag om en noe utvidet fullmaktsbestemmelse. Praktisering av bestemmelsen må ses i lys av annen lovgivning. Hvilke produkter som skal omfattes av regulering etter denne bestemmelsen, og i hvilket omfang, må bero på en konkret vurdering og bør derfor reguleres i forskrifter.

Gjennom forslaget til ny dyrevelferdslov, vil matloven § 20 ikke lenger ha noen berettigelse. Departementet foreslår derfor å oppheve matloven § 20.

1.2.2.17 ADGANG TIL STED, PLIKT TIL Å YTE BISTAND

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernavlov har en bestemmelse om at Mattilsynet, medlem av dyrevernemnda og politiet til en hver tid kan inspisere dyr omfattet av loven, samt de oppholdsrom/steder som dyrene befinner seg på. Loven har en generell fullmaktsbestemmelse til å gi forskrifter til utfylling av loven.

Gjeldende dyrevernavlov omfatter ikke produkter av dyr og har derfor ingen bestemmelser om adgang til sted eller plikt til å yte bistand for den som produserer, bearbeider eller omsetter produkter fra dyr.

I høringsnotatet ble det foreslått å videreføre tilsynsmyndighetens og politiets adgang til sted eller lokale der dyr holdes. I tillegg ble det foreslått en tilsvarende rett til adgang til sted eller lokale der det foregår produksjon, bearbeiding og omsetning av produkter fra dyr. Det ble videre foreslått en plikt til å legge til rette for tilsynet. Den foreslåtte fullmaktsbestemmelsen ville gi anledning til å gi nærmere bestemmelser i forskrift.

Det ble pekt på at departementet ser dette som en viktig bestemmelse i arbeidet for et mer effektivt tilsyn, som kan bidra til å forebygge og avdekke brudd på loven.

Høringsinstansenes syn

Riksadvokaten uttaler at bestemmelsen gir både politiet og tilsynet adgang til dyreholders private områder uten at det er stilt vilkår om f.eks. mistanke om overtredelse av loven. Politiets primær oppgave i saker etter dyrevelferdsloven bør være å bistå tilsynet. Det bør fremgå direkte av ordlyden i hvilke nærmere angitte situasjoner det kan brukes makt for å få gjennomført tilsynets oppgaver etter loven.

Økokrim uttaler at forslaget innebærer en atskil- lig videre adgang for politiet til steder der dyr holdes, enn etter gjeldende rett. Økokrim savner en nærmere begrunnelse for den vide adgangen for tilsynsmyndighet og politiet vil til enhver tid å ha adgang til steder der dyr holdes. De påpeker at forholdet til ransaking etter straffeprosessloven ikke er vurdert, og at dersom formålet med bestemmelsen er å sikre bistand fra politiet, bør bestemmelsen endres i tråd med dette.

Enkelte høringsinstanser fremholder at utvidet adgang til sted eller lokaler ikke harmonerer med alminnelige rettsikkerhetsprinsipper.

Departementets vurdering og forslag

Bestemmelsen er formulert slik at den i stor grad harmonerer med tilsvarende bestemmelse i matloven. Bestemmelsene i matloven vil ikke kunne brukes som hjemmelsgrunnlag for å kreve adgang for å føre nødvendig tilsyn etter dyrevelferdslovgivningen. Det er derfor behov for en særskilt bestemmelse som gir tilsynsmyndigheten adgangsrett mv. etter dyrevelferdsloven.

Departementet viser til at matloven har tilsvarende bestemmelser om plikt til å legge til rette for og yte nødvendig bistand til gjennomføring av tilsynet. Dette anses å være nødvendige bestemmelser for å få et funksjonelt tilsyn. Det understrekes likevel at det ikke kan kreves adgang eller bistand utover det som anses nødvendig for gjennomføring av tilsynet.

Ettersom politiet ikke har selvstendig tilsynsansvar etter loven, har departementet kommet til at det ikke er nødvendig å lovfeste en generell plikt for dyreholder til å gi politiet uhindret adgang til sted der dyr holdes eller der det foregår annen aktivitet omfattet av loven. Departementet legger til grunn at politiets rolle i tilsynsarbeidet er begrenset til å yte bistand i forbindelse med gjennomføring av tilsyn. Politiets plikt til å bistå i gjennomføringen av tilsyn følger av foreslått § 32. For å sikre at politiet i slike situasjoner har samme adgangsrett som tilsynsmyndigheten, foreslås dette presisert i lovteksten.

Inspeksjon i private hjem der det ikke drives noen form for registreringspliktig virksomhet etter loven, antas etter denne loven kun å være aktuelt i tilfeller der det er god grunn til å tro at dyr lider som en følge av at lovens bestemmelser er overtrådt. Med unntak

av rene nødrettssituasjoner, vil tilsynet måtte søke politiets bistand dersom de skal ta seg inn i private hjem mot eierens ønske.

1.2.2.18 OPPLYSNINGSPLIKT, DOKUMENTASJON OG KONTROLLTILTAK

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernavlov har ingen eksplisitt bestemmelse om opplysningsplikt, dokumentasjon eller kontrolltiltak.

Det ble i høringsnotatet foreslått lovfestet en plikt for dyreholder og andre pliktsubjekter etter loven til å gi eller sende inn opplysninger og dokumentasjon som tilsynsmyndigheten krever. Det ble også foreslått en hjemmel til å innføre krav om systematiske kontrolltiltak hos dyreholder eller i virksomheten. Hensikten er at den ansvarlige selv skal kunne dokumentere at regelverket overholdes.

Departementets vurdering og forslag

Bestemmelsen er foreslått for at tilsynet skal kunne føre kontroll med etterlevelse av loven eller bestemmelser gitt i medhold av denne, samt kunne dokumentere ev. brudd på loven. Loven omfatter både levende dyr og produkter av dyr, og det anses derfor nødvendig at opplysnings- og dokumentasjonsplikten ikke bare begrenses til levende dyr.

På bakgrunn av de innspill som har kommet, mener departementet at bestemmelsen bør fremmes slik den ble foreslått i høringsutkastet.

1.2.2.19 JAKT, FANGST OG FISKE

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernavlov har ingen særskilte bestemmelser for jakt, fangst og fiske. Viltloven har bestemmelser om utøvelse av jakt og fangst, og med hjemmel i denne er det fastsatt nærmere forskrifter som delvis bygger på dyrevernavlovens prinsipper. I tillegg er det i annen lovgivning fastsatt regler om innlands- og saltvannsfiske som i noen grad også ivaretar dyrevelferden.

I høringsutkastet ble det foreslått å lovfeste et generelt prinsipp om at all jakt, fangst og fiske skal foregå på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Det ble påpekt at det er viktig at man så langt mulig søker å forebygge sider ved denne aktiviteten som er dyrevelferdsmessig uheldig, og at det vil være behov for en nærmere gjennomgang av visse fangstmetoder og -redskap ut fra hensynet til dyrevelferd.

Departementets vurdering og forslag

Selv om viltlovgivningen har en rekke bestemmelser som skal bidra til human jakt og god velferd for viltlevende dyr, omfatter ikke viltlovgivningen alle viltlevende arter. I tillegg er hovedmålene i

viltlovgivningen og dyrevelferdsloven ulike, henholdsvis artsforvaltning og velferd for enkeltindivider. Departementet mener det er riktig å ha et overordnet prinsipp og muligheter for å kunne gi regler om jakt, fangst og fiske ut fra dyrevelferdshensyn i dyrevelferdsloven. Selv om det kan hevdes at dette innebærer en viss grad av overlapp mellom ulike lovgivning, anser departementet det ikke som hensiktsmessig eller riktig å unnta en del arter fra bestemmelsen. Dyrevelferdsloven bør gi helhetlig regulering av dyrevelferdshensyn hos alle arter loven omfatter. Eventuell nærmere regulering etter dyrevelferdsloven av jakt og fangst på arter omfattet av viltloven og lakse- og innlandsfiskloven, må skje i et samarbeid med viltmyndighetene. Tilsvarende vil regler for fiske og fangst av villfisk måtte harmoniseres med bestemmelser i fiskerilovgivningen.

Departementet har merket seg innspillene om at ettersøk av skadet vilt er tilfredsstillende regulert gjennom viltloven, og har derfor kommet til at det ikke er nødvendig å lovfeste en eksplisitt hjemmel i dyrevelferdsloven til å regulere dette.

1.2.2.20 INNFANGING AV VILTLEVENDE DYR

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernav § 14 forbyr visse måter å behandle innfanget fisk på. Loven har ingen generell bestemmelse om innfangning, håndtering og hold av viltlevende dyr. I følge viltloven § 3 er alt vilt fredet med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov. Ingen skal holde vilt i fangenskap med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov. Det er åpnet for at vilt under visse forutsetninger skal kunne fanges og holdes i fangenskap ut fra nærmere spesifiserte formål.

I høringsutkastet ble det foreslått å forby innfangning av viltlevende landdyr og sjøpattedyr for å håndtere eller holde disse. Samtidig ble det åpnet for å gi unntak gjennom forskrift. Høringsnotatet ga videre uttrykk for at unntakshjemmelen måtte brukes restriktivt når det gjelder tillatelse til innfangning av viltlevende dyr til dyrehold, og at unntak forutsetter en grundig avveining mellom hensynet til dyrene og behovet for å fange inn og holde slike dyr.

Departementets vurdering og forslag

Departementet har merket seg at høringsinstansene peker på behov for innfangning og håndtering av viltlevende dyr for mange ulike formål. Et generelt forbud mot slike aktiviteter anses derfor å bli for vidtrekkende.

Selv om det ut fra dyrevelferdshensyn bør være en hovedregel at dyr som er født i vill tilstand ikke fanges inn for å holdes i dyrehold, vil det også bli for vidtrekkende å fastsette et generelt forbud mot dette.

På bakgrunn av dette har departementet kommet til at en generell bestemmelse som regulerer innfangning, håndtering og hold av viltlevende dyr ikke vil være hensiktsmessig. Det er imidlertid viktig at dyrevelferdsloven gir mulighet til helhetlig regulering av dyrevelferdshensyn hos alle arter loven omfatter. Departementet mener derfor at det er nødvendig å ha hjemmel til å kunne regulere innfangning og håndtering for å kunne ivareta de dyrevelferdsmessige aspektene ved slike aktiviteter.

I den grad tilsvarende aktiviteter reguleres i annet regelverk, eksempelvis i viltlovgivningen, vil det være et mål å harmonisere bestemmelsene med sikte på et oversiktlig og brukervennlig regelverk.

Departementet har videre merket seg de synspunktene som er kommet på kortvarig/nødvendig ivaretagelse av syke eller skadde viltlevende dyr med sikte på rehabilitering og tilbakeføring. Også disse forholdene antas det mest hensiktsmessig å kunne regulere i forskrift, harmonisert med annen lovgivning der dette er relevant.

1.2.3 Særlige bestemmelser om dyrehold

1.2.3.1 GENERELLE VILKÅR FOR HOLD AV DYR

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende lov har ingen generelle bestemmelser som setter vilkår for hold av dyr. Det er i forskrifter hjemlet i dyrevernav nedfelt forbud mot innførsel og hold av fremmedartede (eksotiske) pattedyr, krypdyr og amfibier. Det er videre i forskrift stilt krav om at dyr som holdes for landbruksformål, bare kan holdes i fangenskap når dette kan skje uten negativ virkning på dyrets egenskaper.

Viltloven med forskrifter regulerer hold av vilt i fangenskap. For slikt dyrehold må krav og vilkår i begge lovene være oppfylt.

I høringsnotatet fremgikk det at departementet ønsker å lovfeste et krav om at dyr som holdes skal kunne tilpasse seg holdet på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Dette innebærer at dyret må kunne tilpasse seg både selve måten det holdes på og det miljøet det tilbys, for at holdet skal bli ansett som lovlig.

I høringsutkastet ble det lagt til grunn at akvakulturdyr og fisk i fangstbasert akvakultur omfattes av bestemmelsen, mens villfanget fisk og skalldyr som holdes i steng over en kortere periode faller utenfor denne bestemmelsen.

Departementets vurdering og forslag

Departementet har merket seg at mange av høringsinstansene støtter forslaget om fastsettelse av generelle vilkår for hold av dyr, slik det er foreslått i høringsutkastets § 21.

Etter departementets vurdering vil § 21 første ledd gi føringer for hvilke nye arter det vil kunne være aktuelt å tillate hold av. Det vil være bestemmelsen om hold av dyr som setter overordnede krav til at dyreholder skal sikre at dyret holdes i miljø som gir god velferd ut fra artstypiske og individuelle behov. Den nærmere reguleringen av spesifikke miljøkrav vil følge av forskrifter.

Mange høringsinstanser påpeker viktigheten av at tillatelse til hold av nye dyrearter må baseres på faglige utredninger relatert til artens biologi og aktuelle behov. Det er departementets vurdering at dette hensynet er imøtekommet ved at det i bestemmelsen settes et generelt krav til at det bare skal holdes dyr som kan tilpasse seg holdet på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Ved utforming av forskrifter som konkret regulerer innførsel, avl og hold av enkeltarter, vil disse måtte baseres på et faglig grunnlag.

Flere av høringsinstansene har forslag og innspill til utarbeidelse av forskrifter hjemlet i denne bestemmelsen. Departementet viser her til fremtidig forskriftsarbeid.

1.2.3.2 DYRS LEVEMILJØ

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernav § 4 inneholder krav til tilholdsrom for husdyr, men det er gjort unntak for tamrein. Loven har ingen generell bestemmelse om krav til dyrs levemiljø. Forskrifter om hold av henholdsvis storfe, svin, pelsdyr, strutsefugl, høns og kalkun, samt forskrifter om velferd for småfe og for hest, gir mer detaljerte miljøkrav for disse artene.

I høringsnotatet ble det foreslått at en del overordnede krav til dyrs levemiljø nedfelles i lovteksten. Den nærmere regulering av miljøkrav for enkeltarter vil så følge av forskrifter hjemlet i loven. Forslaget er i hovedsak nytt, samtidig som kravet til tilholdsrom i gjeldende § 4 videreføres. Prinsipper utledet av gjeldende § 2 og som er nedfelt i forskrifter, ble foreslått presisert direkte i lovteksten.

Det ble påpekt i høringsnotatet at egnet miljø, både innendørs og ute, er av avgjørende betydning for velferd, god helse og kondisjon hos dyrene. Det er et mål at dyr skal ha det bra, og ikke bare ha fravær av lidelse. Det ble videre foreslått å lovfeste et krav om at dyr skal ha adgang til egnet og trygt tilholdsrom utenom normal beiteperiode.

Brann i husdyrbygninger utgjør i dag et stort problem. Et generelt krav i loven om at dyr skal holdes i trygt miljø, vil innebære at alle dyr skal ha nødvendig vern mot brann.

Departementets vurdering og forslag

Flertallet av høringsinstansene er positive til denne bestemmelsen, som pålegger dyreholder en plikt til å sikre at dyr holdes i et miljø som gir god dyrevelferd ut fra artstypiske og individuelle behov. Enkelte høringsinstanser har kommet med innspill til tolkning av ordlyden, og noen av disse er innarbeidet i merknadene. Beskyttelse av dyr mot ugunstige værforhold er et av de forholdene som bør ivaretas ut fra kravet om et levemiljø som gir god dyrevelferd i henhold til bestemmelsens første ledd. Nærmere regulering av disse forhold kan gjøres i forskrift etter tredje ledd, hvor man kan ta hensyn til blant annet art, rase og stedlige forhold.

Enkelte av høringsinstansene har forslag og innspill til utarbeidelse av forskrifter hjemlet i denne bestemmelsen. Departementet viser her til fremtidig forskriftsarbeid.

1.2.3.3 TILSYN OG STELL

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernav § 5a regulerer dyreeiers tilsyn med dyrene, stell og føring samt behandling ved sykdom. Forbud mot tvangsføring er nedfelt i § 8. Loven inneholder ingen overordnet, prinsipiell bestemmelse om forebyggende tiltak mot fare, spredning av sykdom eller at dyr skal ha tilstrekkelig grad av tamhet. Slike krav er imidlertid nedfelt i forskrifter og er basert på tilsvarende bestemmelser i internasjonalt regelverk.

Av høringsnotatet fremgikk det at bestemmelsen om tilsyn, stell og føring sammen med bestemmelsen om dyrs levemiljø skal bidra til at dyr i dyrehold får tilstrekkelig tilsyn og stell i tillegg til et egnet miljø, der dyret har gode muligheter for å tilpasse seg og trives i.

Høringsnotatet viste til at forslaget pålegger dyreholder en plikt til å sørge for at dyrene får godt tilsyn og stell, samtidig som de gis nødvendig beskyttelse mot skade, sykdom, parasitter, predatorer (rovvilt mv.) og andre farer.

Krav om beskyttelse mot farer er omdiskutert i sammenheng med beitedrift. Støtte fra staten til forebyggende tiltak fritar ikke dyreholder fra ansvaret for egne dyrs velferd. Da det har vært reist tvil om dette, foreslo departementet at den nye dyrevelferdsloven presiserer at loven gir dyr som holdes, vern mot predatorer og andre farer.

Det ble videre påpekt et behov for å lovfeste krav til nødvendig tamhet der dette er relevant.

Departementets vurdering og forslag

Departementet har funnet det hensiktsmessig å fastsette en generell regel om at dyr skal sikres godt tilsyn og stell. Etter departementets vurdering er dette et basiskrav som må stilles til dyreholdere. Andre ledd utdyper dyreholders plikter når det gjelder en del sentrale elementer knyttet til tilsyn og stell. Forskriftskrav kan utfylle bestemmelsen ytterligere. For-

skriftskravene må baseres på faglige og objektive kriterier av betydning for dyrs velferd.

Prinsippet om at dyr skal sikres godt tilsyn og stell har fått bred støtte i høringen. Hvor langt dyreholders plikt strekker seg, er det delte meninger om.

Målet om en økologisk bærekraftig reindrift forutsetter at det legges avgjørende vekt på å forvalte beitegrunnet slik at beitebalansen sikres. God dyrevelferd og produktivitet i reindriften sikres først og fremst ved at reintallet tilpasses det naturlige beitegrunnet. Dyrevernloven ble for noen år siden endret slik at det uttrykkelig fremgår at også tamrein er omfattet av gjeldende § 5a. Departementet er enig i høringsinnspill som foreslår at eiere av tamrein bør ha planer for tilleggsfôring i tilfelle førmangel, for eksempel i forbindelse med låste beiter. Departementet mener imidlertid det ikke er hensiktsmessig å lovfeste et krav om å holde lager av tilleggsfôr. Det vil være mulig å regulere dette nærmere gjennom forskrift.

Ett av de forslagene som har fått mest oppmerksomhet i høringen, er forslaget om eksplisitt å lovfeste dyreholders plikt til å sikre at dyr beskyttes mot skade, sykdom, parasitter, predatorer og andre farer. Høringskommentarene har særlig vært knyttet til plikt til å beskytte dyr mot rovvilt. Dette prinsippet har fått støtte fra mange høringsinstanser, hovedsakelig innen forvaltningen og interesseorganisasjoner for dyrevelferd og miljø. Forslaget har møtt motstand hos en rekke næringsorganisasjoner og en del kommuner og regionråd. Flere hevder at det er en prinsipiell forskjell mellom årsaker som dyreholder har reell mulighet til å beskytte dyrene mot, og årsaker som dyreeier ikke kan kontrollere eller beskytte seg mot. Eksempler på det sistnevnte er fredet rovvilt og offentlige inngrep i beiteområdene, som jernbane og vei.

Departementet legger til grunn den vedtatte rovviltpolitikken som innebærer en målsetting om både å bevare rovviltbestandene og samtidig opprettholde beitebruk i hele landet. Mange har reagert negativt på følgende formulering i departementets høringsnotat:

"Ut fra hensyn til dyrevelferd bør det ikke foregå fri utmarksbeiting i områder hvor det er viktig at store rovdyr som ulv og bjørn får vern. Her må driftstilpasninger iverksettes selv om de kan være ressurskrevende."

Departementet legger til grunn at det ikke er aktuelt å forby utmarksbeiting på generelt grunnlag i forvaltningsområdene for ulv og bjørn. Beitebruk med bufe og tamrein samtidig med at det arbeides for å nå vedtatte bestandsmål for store rovvilt, innebærer behov for tiltak for å beskytte beitedyr. Samtidig må det ved oppbygging av rovviltbestandene tas hensyn til beiteinteressene.

Erfaringene med tap av beitedyr og omfattende forebyggende tiltak har vist at det på et visst konfliktnivå, vil være mest effektivt og fremtidsrettet å skille beitedyr og rovvilt i tid og rom. Dette kan for dyreholder innebære etablering av rovviltsikre gjerder, flytting til andre beiteområder eller omlegging til annen produksjon. Dette motsvares av at rovviltbestandene gjennom kvoter og lisenser skal holdes på et lavt nivå i områder hvor beitebruk prioriteres. Dette innebærer videre en praktisk tilpasning til gjeldende rammebetingelser og medfører ikke tap av beiterettigheter som er knyttet til bruket. Tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak og erstatning for rovvilttap er viktig for å redusere ulempe og tap for den enkelte dyreholder. Det vises også til omtale av kompensasjonsordning under denne lovens bestemmelse om tilsyn og vedtak.

Departementet foreslår å videreføre prinsippene i bestemmelsen slik den ble foreslått i høringsutkastet, men med noe endret ordlyd. Merknadene er omarbeidet fra høringsutkastet, blant annet på bakgrunn av høringsinnspill.

1.2.3.4 AVL

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernlov § 5 regulerer avl. Bestemmelsen forbyr endring av arveanlegg så dyret blir uskikket til å utøve normal atferd eller får påvirket fysiologiske funksjoner i uheldig retning. I tillegg omfattes avl som vekker allmenne etiske reaksjoner.

Høringsforslagets første ledd i bestemmelsen om avl og bioteknologi gjaldt en lovfesting av prinsipper som er nedfelt i forskrifter om dyrevelferd. Andre ledd gjaldt en videreføring av prinsippene i gjeldende lov.

Dyrevelferdsmeldingens etiske plattform legger til grunn at funksjonsfriske dyr, både fysisk og psykisk, skal være en forutsetning for alle typer avl. All avl skulle således basere seg på å fremme egenskaper som gir robuste dyr med god funksjon og helse.

En rekke høringsinstanser støtter forslaget i høringsnotatet. Flere høringsinstanser mener det må ligge et føre-var-prinsipp til grunn ved anvendelse av bestemmelsen. Det pekes på at samfunnsnyten ved eksempelvis genmodifisering av dyr må veies opp mot den vitenskapelige vurderingen av dyrenes helse og velferd.

Departementets vurdering og forslag

Departementet legger til grunn at avl må vurderes i henhold til denne bestemmelsen, uavhengig av om det er satt en målsetting om over tid å avle bort uheldige egenskaper. På samme måte som for annen skjønnsutøvelse i håndheving av loven, vil det etter departementets mening være de ansvarlige myndig-

hetene som må gjøre vurderingen av hva som omfattes av begrepet "allmenne etiske reaksjoner".

1.2.3.5 TRENING, FREMVISNING OG KONKURRANSER

I dyrevelferdsmeldingen ble det foreslått at det generelle forbudet mot offentlig fremvisning bør utvikles og erstattes av forskriftsbestemmelser. Departementet foreslo derfor i høringsnotatet å nedfelle noen prinsipper i loven, og hjemmel for å regulere området nærmere i forskrifter.

Forslaget innebar en mer overordnet regulering av trening, fremvisning samt bruk av dyr i underholdning og konkurranser. Forslaget videreførte eller ga mulighet til videreføring av gjeldende rett gjennom forskrift. I høringsbrevet ble det påpekt behov for nærmere forskriftsregulering av doping i konkurranser med hunder samt et eksplisitt forbud mot organiserte hundekamper.

Departementets vurdering og forslag

Mange høringsinstanser støtter forslaget. Enkelte ønsker at dagens forbud mot fremvisning av dyr skal opprettholdes, og enkelte mener videre at adgangen til å bruke dyr i underholdning bør være begrenset. Noen mener at det vil være riktig å innføre en rekke spesifikke forbud, mens andre ønsker å gjøre bestemmelsen mer generell ved at opplistingen av aktiviteter fjernes. Departementet ser behov for å kunne regulere ulike forhold knyttet til trening, fremvisning, underholdning og konkurranser. Det vil være vanskelig i loven å angi en uttømmende liste over konkrete forbud knyttet til trening, fremvisning, underholdning og konkurranser. Loven setter derimot en retningsgivende standard for å ivareta dyrenes velferd i tilknytning til de aktuelle aktiviteter. En del handlinger, aktiviteter og hjelpemidler vil være ulovlige å bruke ut fra en naturlig tolkning av lovbestemmelsen. Det kan likevel være aktuelt å nedfelle krav til utøvelsen av eller forbud mot enkelte aktiviteter, handlinger og hjelpemidler mv i forskrift. Departementet vil vurdere om enkelte av dagens lovfestede forbud eksplisitt bør videreføres i forskrift parallelt med lovens ikraft-tredelse.

Departementet har på grunnlag av høringsinnspillene foreslått å presisere at det ikke bare skal være forbudt å bruke dyr i kamper mot andre dyr eller mot mennesker, men også å trene dyr til slike kamper. Departementet vil også peke på at hundeloven regulerer hold og bruk av hunder som er aggressive.

1.2.3.6 OMSETNING AV DYR, IVARETAKELSE AV ANDRES DYR MV.

Gjeldende rett og høringsnotatet

Dagens dyrevernavlov inneholder bestemmelser om drift av dyrepensjonat, handel med dyr og utleie av dyr i lovens kapittel V. Ingen av disse aktivitetene kan gjennomføres uten tillatelse fra Mattilsynet. Loven gir også eksplisitt hjemmel til å fastsette vilkår for eller forbud mot å bruke dyr som lotterigevinster.

Det er også gitt forskriftsbestemmelser som regulerer disse aktivitetene nærmere.

Dagens lov har en fragmentert regulering av disse forholdene. I høringsutkastet ble det foreslått en ny generell bestemmelse om at den som selger eller overlater dyr til andre, med eller uten vederlag, skal gi den som overtar dyret nødvendig informasjon om forhold som er av betydning for dyrets velferd. Det ble videre foreslått en fullmaktsbestemmelse som gir adgang til å regulere en rekke ulike aktiviteter nærmere i forskrift, herunder import, eksport omsetning, utlodning, leie og lån av dyr samt om ervervsmessig ivaretagelse av andres dyr.

Departementets vurdering og forslag

Mange høringsinstanser støtter bestemmelsen. Departementet merker seg at det er en viss uklarhet knyttet til hvorvidt omplussing av dyr er omfattet av bestemmelsen. Departementet mener det fortsatt vil være aktuelt å regulere omplussing av dyr selv om dette ikke skjer i ervervsmessig øyemed. For å tydeliggjøre dette, foreslås det at omplussing av dyr eksplisitt nevnes i ordlyden i fullmaktsbestemmelsen.

1.2.3.7 JAKT, FANGST OG FISKE PÅ DYR SOM HOLDES

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernavlov har ikke konkrete materielle bestemmelser for jakt, fangst og fiske, verken på dyr som holdes eller på viltlevende dyr. Jakt og fangst er regulert i lov av 29. mai 1981 nr. 36 om viltet (viltloven) og forskrifter hjemlet i denne. Jakt og fangst på dyr som ikke er omfattet av viltlovgivningen er for de fleste arter ikke nærmere regulert i dag. For fiske i fritidsfiskeanlegg, er det etablert retningslinjer for både holdet og selve utøvelsen av fisket. Disse er bl.a. forankret i dyrevernavloven.

Det ble i høringsutkastet foreslått å innføre en hjemmel til å kunne gi forskrifter om jakt, fangst og fiske på dyr som eies eller på annen måte holdes i menneskers varetekt. Hjemmelen skulle begrense seg til å regulere de dyrevelferdsmessige aspektene ved slik aktivitet, og det ble understreket at slike måtte utformes i et samarbeid mellom miljø- og dyrevelferdsmyndighetene.

Departementets vurdering og forslag

Departementet har merket seg at flere høringsinstanser ønsker et generelt prinsipp i loven om at jakt, fangst og fiske på dyr i dyrehold er forbudt, og at det i forskrift kan åpnes for å gi unntak for enkelte aktiviteter.

Departementet mener det ikke vil være riktig å gi et generelt lovforbud mot slik aktivitet, og mener at en nærmere regulering best kan skje gjennom forskrift der man kan gi detaljerte regler for aktiviteten. På den måten sikrer man at hensynet til de dyrene som er i dyreholdet blir ivaretatt, samtidig som man ikke legger føringer for fremtidige vurderinger av dette spørsmålet.

Departementet har på bakgrunn av innspill i høringen kommet til at det er hensiktsmessig å ha en bestemmelse i loven som regulerer jakt, fangst og fiske uavhengig av om aktiviteten retter seg mot holdte eller viltlevende dyr. Det foreslås derfor et hovedprinsipp om all jakt, fangst og fiske skal utøves på dyrevelferdsmessig forsvarlig måte, og at det i forskrift kan foretas nærmere regulering.

1.2.3.8 UTSETTING AV DYR I NATUREN

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernavlov regulerer ikke spesifikt utsetting av dyr i naturen, men hjemler midlertidig forskrift om forbud mot jakt på utsatt fugl som inneholder noen bestemmelser om utsett.

I høringsutkastet ble det foreslått å innføre en bestemmelse som ut fra velferdsbetraktninger stiller krav til utsetting i naturen av dyr fra dyrehold. Bestemmelsen ble foreslått å gjelde alle former for utsett og omfatte alle dyr som settes ut både på land og i vann. Det ble foreslått å lovfeste et generelt krav om at utsatte dyr skal ha gode muligheter for å tilpasse seg det nye miljøet.

Departementets vurdering og forslag

Flere høringsinstanser er enige i de prinsippene bestemmelsen gir uttrykk for, og mange påpeker viktigheten av at dyrevelferden blir ivaretatt dersom dyr fra dyrehold skal settes ut i naturen for å bli viltlevende. Enkelte høringsinstanser viser til den praksis som eksisterer i dag med kultivering av vann og vassdrag. Departementet vil påpeke at bestemmelsen ikke vil være til hinder for slik aktivitet eller annen form for viltpleie, men vil legge generelle føringer for praktiseringen av aktiviteten for å ivareta de dyrevelferdsmessige aspektene.

Viltlovgivningen og lakse- og innlandsfisklovgivningen inneholder også prinsipper og vilkår knyttet til utsetting av ville dyr og fisk i naturen. Denne lovgivningen ivaretar ikke fullt ut de dyrevelferds-

messige aspektene knyttet til det enkelte dyr og alle de ulike dyregrupper som kan settes ut i naturen. Departementet mener derfor det er riktig å nedfelle et prinsipp i dyrevelferdsloven som ivaretar hensynet til det enkelte dyr samtidig som det også gjelder for alle dyr omfattet av lovens virkeområde. Det understrekes at dyrevelferdsloven ikke vil være i strid med prinsippene i viltlovgivningen, og at vilkårene i begge regelverk må være oppfylt for at utsetting av dyr i naturen kan finne sted.

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsen slik den ble fremmet i høringsutkastet.

1.2.4 Administrative bestemmelser og sanksjoner

1.2.4.1 AVGIFT OG GEBYR

Departementet har merket seg at mange høringsinstanser er kritiske til finansiering av tilsynsoppgaver gjennom avgifter og gebyr.

Det ble i forbindelse med matforvaltningsreformen og etableringen av Mattilsynet gjort en vurdering av mål og prinsipper for finansiering av matforvaltningen, jf. St.prp. nr. 65 (2002–2003). Høringsutkastets forslag representerte en videreføring av de gebyr- og avgiftshjemler som finnes i gjeldende dyrevernavlov. Denne bestemmelsen er også harmonisert med tilsvarende bestemmelse i matloven. Departementet legger til grunn at det skal være rimelig grad av samsvar mellom innsats i tilsynet og de kostnader som næringene påføres i form av avgifter og gebyr. Departementet mener videre at det ikke er hensiktsmessig å la avgifts- og gebyrhjemmelen omfatte andre kostnader enn kostnader med tilsyn, kontroll og særskilte tjenester etter loven og bestemmelser gitt i medhold av den.

Departementet fremmer forslag til lovbestemmelse om avgift og gebyr slik den var utformet i høringsutkastet.

1.2.4.2 TILSYN OG VEDTAK SAMT SÆRSKILT KOMPENSASJONSORDNING

Gjeldende rett

Gjeldende dyrevernavlov §§ 23 og 24 regulerer tilsynsmyndighet. I tillegg er det i § 22 lovfestet at det skal oppnevnes et eget utvalg som har forvaltningsmyndighet med hensyn til forsøk med dyr.

Ved lovendring som trådte i kraft 1. januar 2004 fikk Mattilsynet hjemmel til å føre tilsyn og fatte enkeltvedtak etter dyrevernavloven. Loven fastsetter videre at det i hvert av de lokale områdene til Mattilsynet skal være en eller flere dyrevernemnder. Departementet (delegert til Mattilsynet) oppnevner og fastsetter antallet dyrevernemnder. Dyrevernemndene har delegert myndighet til å fatte vedtak etter loven.

Høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått å videreføre Mattilsynet som tilsynsmyndighet med hjemmel til å føre tilsyn og fatte nødvendige vedtak etter loven og tilhørende forskrifter.

Det ble foreslått presisert at myndigheten til å fatte vedtak også omfatter vedtak om beiterestriksjoner for å beskytte husdyr mot rovvilt. Det ble også foreslått en ny lovfestet rett for dyreeier til økonomisk kompensasjon ved inngripende vedtak om beiterestriksjoner.

I høringsnotatet ble det videre foreslått at dyrevernemndene og Forsøksdyrutvalget ikke skulle lovfestes som tilsynsorganer. Det ble, på samme måte som i matloven, foreslått en hjemmel til å legge tilsynsmyndighet til andre organer enn Mattilsynet, både offentlige og private.

I høringsnotatet ble de viktigste fordelene og ulempene ved dyrevernemnder trukket fram. Departementet anførte at spørsmålet om hvorvidt en skulle videreføre Forsøksdyrutvalget og dyrevernemndene som organer med egen forvaltningsmyndighet, ville bli vurdert nærmere etter høringsrunden.

Departementets vurdering og forslag

Flertallet av de høringsinstansene som har uttalt seg, mener at dyrevernemndene har en viktig rolle i det lokale arbeidet for å fremme god dyrevelferd. Departementet deler vurderingen av at det i mange sammenhenger er hensiktsmessig med et lekmannskjønn i tilsynsarbeidet, og at nemndene bidrar til legitimitet for arbeidet med å fremme god dyrevelferd. Departementet har kommet til at det vil være riktig fortsatt å ha en lovbestemmelse om at det skal opprettes dyrevernemnder for å bistå og supplere Mattilsynet i det lokale tilsynsarbeidet. Det foreslås at Mattilsynet organiserer sammensetning av og bestemmer hvilken myndighet som skal tillegges dyrevernemndene. Det foreslås videre at dyrevernemndene skal være en del av det lokale leddet i Mattilsynet. Det tas samtidig sikte på å videreføre ordningen med kommunal forslagsrett ved oppnevning av dyrevernemnder.

Departementet opprettholder forslaget om ikke å lovfeste Forsøksdyrutvalget. Inntil en eventuelt bedre forvaltningsmodell er utredet, tar imidlertid departementet sikte på å videreføre Forsøksdyrutvalget som det organet som skal vurdere søknader etter bestemmelsen om Forsøk, undervisning og medisinsk virksomhet.

Det temaet som har engasjert høringsinstansene sterkest i høringen av ny lov om dyrevelferd, er den foreslåtte bestemmelsen om at Mattilsynet kan fatte vedtak om beiterestriksjoner for å beskytte husdyr mot rovvilt. Høringsinstansene har også hatt mange kommentarer til den foreslåtte kompensasjonsbe-

stemmelsen knyttet til inngripende vedtak om beiterestriksjoner.

Vedtakskompetansen omfatter også en hjemmel til å pålegge nødvendige forebyggende tiltak for å hindre fare for unødige påkjenninger og belastninger. Departementet har derfor kommet til at det verken er nødvendig eller hensiktsmessig med en egen bestemmelse i loven som eksplisitt gir Mattilsynet anledning til å iverksette beiterestriksjoner for å beskytte husdyr mot rovvilt. Som enkelte høringsinstanser har påpekt, vil en slik særbestemmelse kunne gi uklarhet om adgangen til å treffe vedtak for å forebygge andre farer for dyr. Vedtak om beiterestriksjoner må på samme måte som andre vedtak etter loven være forholdsmessige. Departementet er videre enige i behovet for enhetlig håndtering av slike saker. Departementet legger til grunn at Mattilsynet ivaretar dette hensynet gjennom interne rutiner som også legger til rette for god samhandling med andre sektormyndigheter.

Forslaget om å etablere en lovfestet kompensasjonsordning ved inngripende vedtak om beiterestriksjoner har fått bred støtte i høringen. Etter en helhetlig vurdering av innspillene har departementet kommet til at bestemmelsen innholdsmessig bør videreføres som foreslått. Hovedregelen etter loven er at dyreholder selv må dekke kostnader knyttet til å etterleve lovens krav. Kompensasjonsordningen er et unntak knyttet til et helt spesielt tilfelle, noe som tilsier at den bør plasseres i en egen bestemmelse i loven. Nærmere bestemmelser om kompensasjonsordning vil bli nedfelt i forskrift. Det er lagt til grunn at kompensasjonsordningen skal være bevilgningsstyrt og utformes slik at den ikke motvirker insentivene til forebyggende tiltak og dyreeiers ansvar for å beskytte egne dyr.

Ingen høringsinstanser hadde merknader til forslaget om å frita Det veterinærmedisinske rettsråd fra rådgivningsoppgaver overfor forvaltningen i dyrevelferdsspørsmål. Etter departementenes syn er det ikke lenger behov for å bruke rettsrådet som en rådgiver for myndighetene i spørsmål om dyrevelferd. Det foreslås ikke å gjøre endringer i de andre oppgavene knyttet til dyrevern som rettsrådet har.

1.2.4.3 GJENNOMFØRING AV PÅLEGG, MIDLERTIDIG FORVARING AV DYR MV.

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernlov §§ 25, 26 og 26a regulerer gjennomføring av vedtak og inspeksjoner, midlertidig forvaring og umiddelbar avlaving av dyr uten forutgående vedtak. Både Mattilsynet og dyrevernemndene innehar denne kompetansen, jf. dyrevernlovens § 23 flg. og føresegn om dyrevernemnder § 2.

Departementet foreslo å videreføre dagens retts-tilstand på området. Det ble foreslått at både tilsynsmyndigheten og politiet etter vedtak kan ta dyr i midlertidig forvaring. Det ble videre foreslått at vedtak fattet av politiet må stadfestes innen 7 dager, en utvidelse i forhold til gjeldende rett. Videre ble det foreslått å klargjøre at ansvaret for dyr som er tatt i midlertidig forvaring, overføres til tilsynsmyndigheten.

Departementets vurdering og forslag

Flere høringsinstanser mener at adgangen til å foreta avlaving av dyr tatt i midlertidig forvaring er for vidtrekkende og at den strider mot lovens prinsipper om respekt for dyr og dyrs egenverdi. Departementet har forståelse for at avlaving kan virke inngripende, men mener at avlaving er nødvendig i mange situasjoner.

Ansvarsoverdragelse til tilsynsmyndigheten i forbindelse med vedtak om midlertidig forvaring innebærer ikke at eiendomsretten til dyret overføres. Departementet mener derfor at der eier ikke samtykker til eiendomsoverdragelse og er ute av stand til å ivareta dyret, vil avlaving være nødvendig.

Forslaget videreføres slik det fremgikk av høringsutkastet, med tillegg av bestemmelser om hvordan midlertidig forvaring skal avsluttes.

1.2.4.4 FORBUD MOT AKTIVITETER OMFATTET AV LOVEN

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernlov § 32 legger myndigheten til å treffe avgjørelser om fremtidig hold av dyr og annen aktivitet omfattet av loven, til domstolene. Forvaltningen har i dag ikke kompetanse til å treffe vedtak om fremtidig hold av dyr.

Det ble i høringsnotatet vist til at det ved lovrevisjonen i 1995 ble vurdert om dyrevernemndene skulle kunne treffe vedtak om fremtidig dyrehold. Man anså slike vedtak som så inngripende at avgjørelsen fortsatt burde treffes i domstolene. Denne problemstillingen ble på nytt vurdert i forbindelse med utarbeidelse av utkast til ny lov om dyrevelferd. Departementet mente at det nå er formålstjenlig og ønskelig med en endring i forhold til gjeldende rett på dette punkt.

Det ble foreslått at adgangen til å fatte vedtak som regulerer fremtidig hold eller annen bruk av dyr, tillegges Mattilsynet.

Departementets vurdering og forslag

Det legges til grunn at den type handlinger og aktivitet som vil kunne rammes av bestemmelsen, er av grov karakter og er sterkt klanderverdige. Det er viktig at slike aktiviteter kan forhindres raskt og effektivt for fremtiden. Dette tilsier at forbud mot aktivite-

ter omfattet av loven bør kunne vedtas administrativt, og ikke være betinget av domstolsbehandling.

Departementet ser at vedtak som innskrenker enkeltpersoners rettigheter er inngripende og derfor bare bør fattes der det anses nødvendig for å hindre unødige fremtidige påkjenninger og belastninger på dyr. Slike vedtak skal heller ikke gjelde lenger enn det som anses nødvendig for å ivareta dette formålet.

I motsetning til det som var tilfellet ved forrige lovrevisjon, er Mattilsynet ansvarlig tilsynsorgan etter gjeldende lov. Mattilsynet besitter etter departementets vurdering nødvendig faglig og forvaltningsmessig kompetanse til å kunne treffe nødvendige vedtak etter denne bestemmelsen. Det legges til grunn at denne kompetansen ikke kan delegeres dyrevernemndene eller andre offentlige eller private organer som måtte få myndighet etter loven. Departementet legger videre til grunn at Mattilsynet gjennom interne rutiner legger til rette for enhetlig håndtering av saker som vurderes etter denne bestemmelsen. Dersom det er aktuelt å anmelde forholdet med sikte på straffeforfølgning, bør Mattilsynet unnlate å treffe vedtak etter bestemmelsen. I slike tilfeller bør vedtak fattes av domstolen i forbindelse med straffesaken.

1.2.4.5 OVERTREDELSESGEBYR

Dagens dyrevernlov har ikke regler om overtredelsesgebyr.

Departementet har merket seg at høringsinstansene er positive til innføring av overtredelsesgebyr. Etter departementets vurdering vil bruk av administrative sanksjoner i mange tilfeller være mer effektivt enn straff. Rettssikkerheten vil være ivaretatt ved at vedtak om overtredelsesgebyr er enkeltvedtak som kan påklages i henhold til forvaltningsloven og overprøves av domstolene.

1.2.4.6 TVANGSMULKT

Gjeldende dyrevernlov har regler om tvangsmulkt i § 27.

I høringsnotatet ble tvangsmulkt omtalt i de særskilte merknadene til bestemmelsen. Bl.a. fremgikk det der at bestemmelsens første og andre ledd går ut på å videreføre gjeldende rett på dette området.

Departementet opprettholder forslaget uendret.

1.2.4.7 ETABLERING AV DATAREGISTRE

Det er ingen bestemmelser om dataregister i gjeldende dyrevernlov.

Det ble i høringsnotatet vist til at lov om tiltak mot dyresjukdommer (husdyrloven) av 8. juni 1962 nr. 4, som ble innarbeidet i matloven (jf. § 29), hadde hjemmel til å opprette husdyrregistre og gi regler om plikten til å avgi opplysninger til disse. Departementet gjorde rede for behovet for å opprette en tilsvaren-

de bestemmelse i dyrevelferdsloven, og pekte på at det også kan være aktuelt for tilsynsmyndigheten å kunne knytte seg til seg eller opprette dataregistre for å sikre oppfyllelse og gjennomføring av dyrevelferdslovens bestemmelser.

Departementet pekte også på at et register vil være et egnet virkemiddel for å kunne kontrollere om personer som har foretatt alvorlige og/eller gjentatte brudd på loven over tid og uavhengig av hvor i landet de bosetter seg, etterlever vedtak truffet i medhold av loven.

Det har ikke kommet vesentlige innvendinger mot forslaget. Departementet viderefører forslaget til bestemmelse slik det ble sendt på høring.

1.2.4.8 STRAFF

Gjeldende rett og høringsnotatet

Gjeldende dyrevernav § 31 fastsetter den alminnelige strafferammen til bøter eller fengsel i inntil 1 år. Ved grove brudd på loven kan fengsel i inntil 3 år idømmes. Ved gjentatte overtredelser kan fengsel inntil to år idømmes med hjemmel i straffeloven § 61 første ledd, jf. § 1 første ledd.

I høringsnotatet ble det foreslått å videreføre strafferammen fra dagens dyrevernav. Hvorvidt strafferammen skulle skjerpes i forhold til dagens straffenivå, ble vurdert. Det ble konkludert med at det i mange tilfeller vil være andre virkemidler enn straffesanksjonering som er mest effektivt.

Høringsinstansene ble bedt om en vurdering av om bøter bør være eneste straffesanksjon for overtredelse av enkelte av lovens bestemmelser.

Høringsnotatet foreslo videre en generell bestemmelse om at forsøk på og medvirkning til overtredelse av lovens bestemmelser skulle være straffbart. Også etter gjeldende rett er forsøk straffbart, noe som følger av at strafferammen i dyrevernav § 31 er høyere enn fengsel i 3 måneder, jf. straffeloven § 2 første ledd annet punktum. Departementet ba også om høringsinstansenes innspill på i hvilken grad forsøks- og medvirkningshandlingene burde kriminaliseres.

Departementets vurdering og forslag

Departementet legger til grunn at dyrevelferdslovgivningen beskytter en viktig samfunnsinteresse, og at det ikke er grunnlag for å avkriminalisere brudd på denne lovgivningen.

Departementet har i sin vurdering av strafferammen særlig lagt vekt på straffens preventive effekt og at straffebudet skal oppfattes realistisk av borgerne.

Det er handlingens straffverdighet og ikke konsekvens som i første rekke skal bedømmes når man vurderer om straff skal idømmes. I tråd med nye retninger innenfor strafferetten er det pekt på at straff bør forbeholdes forsettlige og grovt uaktsomme

overtredelser av regelverket. Departementet er enig i dette og foreslår at straffebestemmelsens skyldkrav skjerpes slik at kun forsettlige og grovt uaktsomme overtredelse av loven skal kunne straffebelegges. Dette støttes av at det i utkastet er gitt adgang for forvaltningen til i større grad å benytte administrative sanksjoner, og at disse vil være en mer effektiv og egnet sanksjonsform ved uaktsomme og andre mindre overtredelser av loven.

Departementet er imidlertid av den oppfatning at straffenivået i dagens lov bør opprettholdes og at det i større grad bør legges til rette for utvidet bruk av alternative sanksjoner for å hindre og forebygge fremtidige lidelser for dyr.

Departementet har merket seg høringsinnspill som peker på at det bare unntaksvis skal brukes straff for å tvinge personer til å hjelpe andre. Dette prinsippet bør anvendes tilsvarende når det gjelder hjelp til dyr. Ut fra dette har departementet kommet til at det ikke vil være riktig å kunne straffesanksjonere unnlatelse av å handle i henhold til bestemmelsene om hjelpeplikt og om varsling.

Departementet mener videre at det ikke vil være riktig å straffesanksjonere brudd på bestemmelsen om kompetanse og ansvar alene, og at det ikke er hensiktsmessig å straffebelegge forsøk på overtredelse av loven.

Forslaget om å straffebelegge medvirkning har fått støtte fra flere høringsinstanser, herunder påtalemyndigheten. Departementet viderefører forslaget.

1.2.4.9 FORENKLET FORELEGG

I høringsnotatet ble det foreslått å innføre en bestemmelse med hjemmel til å ilegge forenklet forelegg. Begrunnelsen var at i mange tilfeller vil bøtestraff være en passende reaksjon ved overtredelse av loven, og forenklet forelegg vil da kunne være en effektiv og egnet sanksjonsmåte.

Departementet er enig i de innvendingene som er kommet i høringsrunden. I vurderingen er det særlig lagt vekt på at det neppe vil være tilstrekkelig mange ensartede saker til at forenklet forelegg er et hensiktsmessig virkemiddel. Departementet har følgelig kommet til at det ikke er ønskelig å foreslå en bestemmelse om forenklet forelegg.

Imidlertid vil departementet foreslå å gi tilsynsmyndigheten hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr, og viser til de vurderinger som er gjort med hensyn til den foreslåtte bestemmelsen om overtredelsesgebyr.

1.2.5 *Avsluttende bestemmelser*

1.2.5.1 GJENNOMFØRING OG UTFYLLING

Gjeldende dyrevernav har en generell fullmaktsbestemmelse som gir departementet fullmakt til å gi forskrifter til utfylling av loven.

I høringsutkastet ble det foreslått å gi en tilsvarende fullmaktshjemmel til utfylling av lovens bestemmelser som det som følger av dagens dyrevernlov. Det ble påpekt at bestemmelsen var nødvendig bl.a. for å kunne regulere forhold som omfattes av virkeområdet, men ikke er eksplisitt nevnt i fullmaktshjemlene i de enkelte materielle bestemmelser. For å kunne ivareta Norges internasjonale forpliktelser, ble det også foreslått en eksplisitt hjemmel til å fastsette de forskrifter som er nødvendige. Det ble videre foreslått at det ved motstrid kan fastsettes at slike forskrifter skal gå foran loven. Dette er nødvendig for å kunne ivareta Norges forpliktelser etter EØS-avtalen uten forutgående lovendring.

Veterinærinstituttet og Rådet for dyreetikk uttaler at dersom det skulle skje at EØS-forpliktelser strider mot alminnelige dyrevelferdsprinsipper så bør dette forde en lovgjennomgang, slik at Stortinget gir den hjemmel som er nødvendig.

Departementets vurderinger

For å kunne ivareta Norges forpliktelser i EØS-avtalen og sikre gjennomføring av denne, er det nødvendig at departementet har anledning til å fastsette forskriftsbestemmelser som i enkelte tilfeller vil kunne stride mot materielle bestemmelser i loven. Dette innebærer imidlertid ikke at det vil være naturlig å fastsette forskrifter som på generelt grunnlag gir unntak for lovens bestemmelser. Dersom det er aktuelt å sette til side enkelte av lovens bestemmelser i sin helhet, vil det være naturlig å endre loven.

Loven er i stor utstrekning en fullmaktslov, og departementet har på bakgrunn av innspill kommet til at forslaget om en generell hjemmel til å fastsette forskrifter innenfor lovens virkeområde, er for vidtrekkelige. Forslagets første del utgår.

1.3 Økonomiske og administrative konsekvenser

1.3.1 Avgifter og gebyr

Ettersom bestemmelsen i gjeldende dyrevernlov er et utslag av en helhetlig finansiering av Mattilsynets virksomhet, foreslår departementet en videreføring av dagens bestemmelse om avgift og gebyr. De premissene som det er gjort rede for i Ot.prp. nr. 100 (2002–2003) om lov om matproduksjon (matloven) og Ot.prp. nr. 16 (2003–2004) om lov om endring av dyrevernloven m.m. vil være relevante for tolkningsen av denne bestemmelsen. Det antas at ikrafttredelsen av ny lov om dyrevelferd i seg selv ikke vil medføre noen endringer i avgifts- eller gebyrnivået.

1.3.2 Økonomiske konsekvenser for dem bestemmelsene retter seg mot

Det er ikke mulig å utrede og beregne de økonomiske konsekvensene av flere av de foreslåtte over-

ordnede prinsippene i loven. Forslaget gir utstrakte hjemler til forskriftsregulering. Dette innebærer at det i hovedsak vil være den eventuelle forskriftsregulering og ikke lovkravene i seg selv som kan gi økonomiske konsekvenser. Slike konsekvenser forutsettes utredet i aktuelle forskriftsprosesser.

Hjelpeplikten er noe utvidet i forhold til gjeldende lov og kan medføre kostnader til veterinærbehandling, avlaving og lignende. Slike utgifter vil bli dekket av det offentlige, med unntak av der den enkelte selv har forvoldt skaden.

Eventuelle krav om formalkompetanse vil bli gitt i forskrift. Et slikt krav vil kunne medføre økonomiske konsekvenser for den kravet retter seg mot, alt etter hvor store krav som stilles. For de fleste former for næringsmessig dyrehold, eksisterer det allerede i dag krav til formell kompetanse hjemlet i særlovgivning eller i forskrifter under dagens dyrevernlov. For disse antas et slikt krav å medføre relativt små økonomiske konsekvenser.

Kravet om at nye driftsformer og tekniske løsninger skal være egnet og utprøvd før de tas i alminnelig bruk, vil ha økonomiske konsekvenser for produsenter og tilbydere. Kostnader forbundet med dette er noe den enkelte produsent må påregne som et ledd i sin næringsvirksomhet.

Krav om tillatelse for bruk av dyr i undervisning, utenom opplæring i alminnelig stell og håndtering, er nytt. Kravet medfører noe merarbeid for brukerne idet de må søke om slik tillatelse og eventuelt betale gebyr for søknadsbehandlingen.

Lovens krav om at bygninger og gjerder skal utformes og vedlikeholdes på en slik måte at dyr ikke kommer i fare for å lide, vil medføre økonomiske konsekvenser for den ansvarlige.

Opplysningsplikt vil medføre økonomiske konsekvenser for dem som har plikt til å gi opplysninger m.v. Konsekvensene vil i utgangspunktet være relativt små, men nye forskrifter om særskilte kontrolltiltak/internkontroll mv. vil kunne gjøre dem større.

Loven gir hjemmel til å kreve brannforebyggende tiltak i forskrifts form. Slike tiltak vil være kostnadskreven for dyreholder. For mange typer dyrehold, er det imidlertid allerede forskriftsfestet et krav om brannvarsling.

Næringens kostnader og konkurransesituasjon skal vektlegges ved vurderingen av lovens materielle bestemmelser og ved utarbeidelse av forskrifter som pålegger nye tiltak for bedre dyrevelferd. Tiltak som gjennomføres innenfor EU, og som forplikter Norge gjennom EØS-avtalen, vil i liten grad svekke næringens konkurransesituasjon innen EØS-området. På områder der vi ønsker å gå lengre enn våre konkurrenter, må imidlertid slike konsekvenser vurderes nøye.

Departementet legger vekt på at bestemmelser som krever meget kostnadskreven investeringer, skal gis nødvendig overgangstid.

1.3.3 Administrative konsekvenser

Når det foreslås å innføre varslingsplikt, antas det å medføre en økt arbeidsbyrde hos både tilsynsmyndigheten og andre berørte offentlige instanser.

Lovutkastet fører til noen endringer i myndighetenes oppgaver. På noen områder må man forvente økt saksbehandling for Mattilsynet, mens det på andre områder ligger til rette for en forenkling og effektivisering. Det er ikke lagt opp til å foreslå endringer i Mattilsynets budsjett i forbindelse med lovfremlegget.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunvor Eldegard, Sigrun Eng, Steinar Gullvåg, Sigvald Oppebøen Hansen og Arne L. Haugen, fra Fremskrittspartiet, Hans Frode Kieland Asmyhr, Kåre Fostervold og Øyvind Korsberg, fra Høyre, Torbjørn Hansen og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Sosialistisk Venstreparti, Inge Ryan, fra Kristelig Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfonn, fra Senterpartiet, lederen Ola Borten Moe, og fra Venstre, Leif Helge Kongshaug, viser til at den gjeldende dyrevernloven er fra 1974 og at det derfor er riktig med en totalrevisjon av dyrevernlovgivningen. Komiteen er fornøyd med at lovforslaget presiserer ordet velferd. Det har skjedd en betydelig utvikling i folks oppfatning av hva som skal anses som et godt dyrevern, både innen landbruket og i kjæledyrholdet. Komiteen mener at dyr skal ha god behandling, godt stell og få riktig behandling mot sykdom og skader mens de lever og bli avlivet på en minst mulig smertefull måte når avlving er nødvendig. Nyere forskning innen dyrevern bringer ny kunnskap om dyrs sansning, følelser og opplevelser som det er helt naturlig at lovgivningen tar inn over seg. Det har også skjedd en utvikling innen produksjonsmetoder i landbruket, størrelse på besetninger og lignende som bidrar til at det er riktig å stille et strengere krav til dyrevelferd enn hva som har vært riktig tidligere. Også innen kjæledyrholdet har det kommet tekniske løsninger og utstyr som gjør at det er naturlig at kravene til dyrevelferd skjerpes.

Komiteen mener det er ønskelig at flest mulig kan oppleve kontakten med dyr og det fine samspillet som er mellom mennesker og dyr.

Komiteen har merket seg at det har vært et stort engasjement rundt behandlingen av dette lov-

forslaget, både i departementets høringsrunde og under komiteens behandling. Komiteen mener dette engasjementet er positivt og er med på å styrke dyrs velferd.

Komiteen mener at Norge er et land som er ledende på dyrevelferd i verden. Komiteen mener at den nye loven bidrar til å sikre dette også for fremtiden.

Komiteen mener likevel det er en utfordring å balansere krav til en streng dyrevernlovgivning og hensynet til de som skal eie dyr og spesielt til de som benytter dyr i kommersiell sammenheng, for eksempel i landbruket.

Komiteen mener god dyrevelferd og mattrygghet er avgjørende for et godt og levedyktig norsk landbruk. God dyrevelferd gir bedre trivsel hos husdyrene, noe som på sikt vil være lønnsomt for landbruksnæringen. Kostnadsnivået i Norge er høyt og norske bønder kan sjelden konkurrere på pris. Norsk landbruk skal være kjennetegnet av god dyrevelferd, som både vil være avgjørende for råvarenes kvalitet og landbrukets legitimitet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at § 20 gir hjemmel til å gi nærmere forskrifter om jakt, fangst og fiske på viltlevende dyr, og dyr som eies eller holdes i menneskers varetekt. Flertallet mener at bestemmelser vedrørende dyrevelferdsmessige hensyn i forbindelse med jakt, fangst og fiske, bør så langt mulig fastsettes i særlovene, i dette tilfellet viltloven og lakse- og innlandsfiskekloven. For å ivareta dyrevelferdsmessige hensyn, bør miljømyndighetene forelegge dyrevelferdsmyndighetene forskriftene når de anses å berøre dyrevelferd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre merker seg at det fremlagte lovforslaget i stor grad er en rammelov og at Regjeringen legger opp til utarbeidelse av et betydelig forskriftsverk for å utfylle de enkelte paragrafer i loven. Disse medlemmer vil presisere at dette krever at Regjeringen ikke foretar noen betydelige innstramminger eller liberaliseringer i dyrevelferden gjennom forskrifter uten at Stortinget høres. Det er viktig under utarbeidelsen av forskrifter at det ikke kommer pålegg om større kostnader uten at dyreeiere får tid til å omstille seg og at det settes høringsfrister som bidrar til at de som blir berørt får god tid til å uttale seg og mulighet til omstilling.

Disse medlemmer vil, i tillegg til å advare mot å trekke fullmaktslovens hjemler for langt, spesielt understreke forholdet til annen lovgivning og de uheldige konsekvenser som kan oppstå i form av

blant annet tolkningstvil ved dobbeltlovgivning. Disse medlemmer kan i denne forbindelse blant annet vise til at Norges Jeger- og fiskerforbund i sitt brev av 29. januar 2009 til næringskomiteen understreket at der realitetsprinsipper om dyrevelferdsmessige hensyn bør ligge i dyrevelferdloven, bør reguleringen av de ulike aktivitetene skje gjennom særlovene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig med et godt og strengt dyrevern, men dette må ikke bli så strengt at det umuliggjør vanlig dyrehold.

Komiteens medlem fra Venstre er skuffet over at Regjeringen i St.prp. nr. 69 (2007–2008) Jordbruksoppjøret for 2008 utsatte krav om løsdrift i 10 år, jf. St.meld. nr. 12 (2002–2003) om dyrehold og dyrevelferd hvor det fremgår krav om løsdrift for alle melkekyr fra 1. januar 2024. Dette medlem er klar over at det følger kostnader ved å innføre løsdrift, men skal Norge være i tet med å produsere unike produkter av god kvalitet, ha en god dyrevelferd og hevde seg i det utenlandske markedet, er det etter dette medlems oppfatning at dess tidligere man får løsdrift dess bedre. Dette medlem vil påpeke at det må tas hensyn til praktiske løsninger i innfasingsprosessen. Dette medlem viser til forslag som ble fremmet i Innst. S. nr. 320 (2007–2008), der Stortinget ber Regjeringen om å innføre løsdrift for alle melkekyr fra 1. januar 2024.

2.1 Dyrs egenverdi

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at det i høringsforslaget sto at dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Regjeringen har utelatt denne formuleringen. For å understreke at dyr har egenverdi, vil flertallet opprettholde denne formuleringen, og tilføye den i lovteksten, slik at § 3 i sin helhet vil lyde:

"Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger."

Flertallet legger vekt på at ordet egenverdi ikke skal tolkes så vidtgående at det kan stilles spørsmålstegn ved vanlig/normalt husdyrhold slik som vi kjenner det i dag. Flertallet har merket seg at departementet har lagt dyrs egenverdi som en premiss for lovforslaget. Flertallet vil derfor understreke at utvidelsen av lovteksten i seg selv ikke gir grunn-

lag for å vurdere noen forskrifter for husdyrhold på nytt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at det har vært et stort engasjement i høringen knyttet til å få presisert i lovteksten at dyr har en egenverdi i tråd med den ordlyd som departementet hadde i høringsutkastet. Disse medlemmer merker seg at Regjeringen i lovforslaget legger til grunn en anerkjennelse av dyrs egenverdi og at det av lovtekniske grunner ikke har vært behov for å presisere dette nærmere i lovteksten. Begrepet egenverdi innebærer at dyr skal behandles godt og med respekt. Disse medlemmer viser til svar fra statsråd Lars Peder Brekk på spørsmål fra komiteen hvor Regjeringen påpeker at begrepet egenverdi ikke vil få noen selvstendig betydning som tolkningsfaktor og derfor kun vil ha en symbolverdi. Det vil heller ikke få noen endrede dyrevelferdsmessige konsekvenser å ta begrepet inn i lovteksten. Disse medlemmer har merket seg at begrepet egenverdi ble tatt ut av lovteksten av lovtekniske grunner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at statsråd Lars Peder Brekk i sitt brev til komiteen den 10. februar 2009 skriver følgende:

"Det vil ikke ha noen dyrevelferdsmessige konsekvenser å ta inn begrepet egenverdi i lovteksten. Som nevnt vil begrepet kun ha en symbolverdi og ikke i seg selv bidra til bedre dyrevelferd. I den lovtekniske gjennomgangen av utkastet kom man derfor frem til at det ikke var nødvendig å ha begrepet med i selve lovteksten. Begrepet ligger til grunn for lovens formålsbestemmelse og lovens materielle bestemmelser, og disse vil i tilstrekkelig grad ivareta dyrevelferdshensynet."

Disse medlemmer er kjent med at en rekke andre aktører som er opptatt av et sterkt dyrevern mener det vil ha betydelige rettslige konsekvenser å ta med begrepet "egenverdi" i lovteksten. Disse medlemmer finner det vanskelig å ta inn et begrep i lovteksten som det på forhånd ikke er avklart hvilke rettslige konsekvenser begrepet vil ha. Disse medlemmer stiller seg tvilende til om statsrådets fortolkning av dette, slik som det er skrevet i brevet, er riktig, og mener det er en betydelig svakhet ved lovarbeidet at dette spørsmålet ikke er tilstrekkelig utredet i proposisjonen. Å ta inn et begrep i lovteksten som lovgiver ikke er sikker på de rettslige konsekvensene av, vil gi forhåpninger til aktører i samfunnet som ikke er reelle og vil kunne medføre prosesser i rettsapparatet. Disse medlemmer kan heller ikke se at flertallet i komiteen i sine merknader

har bidratt til en klargjøring av dette, og at det etter vedtagelsen av loven fortsatt vil hefte betydelig usikkerhet ved hva begrepet vil innebære for den praktiske dyrevelferden. Disse medlemmer ønsker at Norge skal være ledende på dyrevelferd i verden og ha en streng dyrevernavgivning, men ønsker samtidig å ha en enkel og forståelig lov som alle som har dyrehold lett kan sette seg inn i og hvor det rettslige innholdet er klart.

Disse medlemmer vil etter dette gå imot flertallets forslag til nytt første punktum i § 3.

Komiteens medlemmer fra Høyre er glade for at et flertall i komiteen har hørt på innspill fra høringen og besluttet at dyrs egenverdi bør fremheves i lovteksten.

2.2 Produkter som stammer fra dyr

Komiteen har merket seg at det skal kunne stilles krav til produkter som stammer fra dyr, og støtter dette.

2.3 Inngrep på dyr

Komiteen har merket seg at det foreslås et generelt forbud mot å gjøre operative inngrep eller fjerne kroppsdelene på dyr, med mindre dette er nødvendig av helsemessige grunner, og slutter seg til dette.

2.4 Hjelpeplikt

Komiteen støtter at det innføres en generell hjelpeplikt for den som påtreffer dyr som åpenbart er sykt, skadet eller hjelpeløst. Det er for komiteen viktig å understreke at den enkelte skal hjelpe etter sine egne forutsetninger og at for de fleste vil dette innebære å varsle offentlige myndigheter eller veterinær.

Komiteen mener at hjelpeplikten vil bli vesentlig enklere å håndtere om det innføres et krav til merking av hunder og katter. Når dyr påtreffes skadd, vil eieren raskt kunne kontaktes for å avklare dyrets videre behandling.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at mange frivillige legger ned en betydelig arbeidsinnsats og økonomiske ressurser i å ta vare på forvillete og hjelpeløse dyr. Disse medlemmer mener det bør utredes å innføre en kompensasjonsordning til personer og organisasjoner som gjør et slikt samfunns-gavnlig arbeid.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede mulighetene for å innføre en kompensasjonsordning til personer

eller organisasjoner som frivillig tar hånd om forvillete og hjelpeløse dyr."

2.5 Varsling

Komiteen har merket seg at helsepersonell får en varslingsrett om dyremishandling eller alvorlig vanskjøtsel, og støtter dette. Komiteen vil bemerke at selv om helsepersonell generelt har taushetsplikt, så bør ikke dette være til hinder for tverrfaglig samarbeid for å sikre dialog som kan forhindre at dyretragedier får utvikle seg.

Komiteen mener det er riktig å innføre en allmenn plikt til å varsle Mattilsynet eller politiet der hvor dyr lider. Det forekommer saker om dyretragedier hvor dyreeiere har mistet kontrollen over sitt dyrehold, enten det gjelder kjæledyrhold eller profesjonell husdyrdrift. Disse sakene innebærer en tragedie både for de dyr og mennesker som er involvert og gir betydelig lidelse for begge parter. Komiteen ser det som viktig at slike hendelser blir avverget og at samfunnet har mekanismer som klarer å fange opp slike tragedier på et tidlig tidspunkt, slik at tragedier kan unngås. Prioritering av Mattilsynets og dyrevernemndenes kontrollvirksomhet vil bidra til at slike tragedier unngås.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke betydningen av at tilsynsmyndighetene rustes til å håndtere det ansvar de pålegges. Nye hjemler må ikke bli en sovepute i kampen mot dyretragediene.

2.6 Merking

Komiteen mener det er viktig med merking av dyr, slik at man raskt kan finne frem til dyrets eier dersom det er behov for det. Mange dyr kommer på avveie og mange blir funnet syke, skadde eller døde. I slike tilfeller er det avgjørende for bl.a. veterinær raskt å kunne komme i kontakt med dyrets eier for å avgjøre videre behandling av dyret eller avgjøre om dyret skal avlives. Komiteen vil også bemerke at mange dyreeiere ikke er sitt ansvar bevisst, og at det i mange tilfeller kan være aktuelt å komme i kontakt med dyrets eier for å gjøre eieren ansvarlig for mangelfullt dyrehold.

Komiteen mener at identitetsmerking både vil lette situasjonen i forhold til hjelpeplikten når skadde dyr påtreffes og at krav om merking vil utgjøre en positiv terskel for å skaffe seg kjæledyr. Det vil også avhjelpe problemet med løskatter. Komiteen ønsker at merkeordninger utredes videre, med mål om et krav til merking av hunder og katter.

Komiteen viser til at en obligatorisk ordning med merking av hunder er innført i Sverige og Fin-

land, og at det er et krav til slik merking ved føring av dyr over grensene i EU.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er positive til at en merkeordning av katter og hunder skal utredes. I utredningsprosessen bør man ta høyde for at problemet med løskatter ikke er like stort over hele landet. Disse medlemmer mener derfor at en løsning kan være at kommuner som er plaget av løskatter og identitetsløse hunder, skal kunne få en hjemmel til å utarbeide en kommunal forskrift som medfører at katte- og hundeeiere kan pålegges merking av katter og hunder.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det er etablert en frivillig ordning med merking av hunder og katter i Dyreidentitet AS (DI). Disse medlemmer mener at dette har vært en vellykket ordning, men at det er behov for at flere hunde- og katteeiere registrerer dyrene sine i dette registeret. Så langt er 240 000 hunder og 50 000 katter registrert i registeret.

2.7 Kompetanse hos dyreeier

Komiteen registrerer at Regjeringen mener det er viktig med god kompetanse hos dyreeiere. Komiteen er enig i at det er viktig at dyreeiere skaffer seg nødvendig kunnskap og kompetanse for hold av de dyr de har.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, deler Regjeringens syn på at økt fokus på kompetanse vil gi et betydelig løft for dyrevelferden. Flertallet mener derfor at husdyrprodusenter i landbruket født etter 1980 skal ha dokumentert, formell kompetanse om husdyrhold. Som et alternativ til yrkesutdanning i videregående skole skal det kunne kreves mindre omfattende kurs som oppfyller kravet til husdyrhold.

Flertallet vil understreke at bestått agronomutdanning skal være tilstrekkelig for å oppfylle alle krav om formell kompetanse til husdyrhold. Flertallet forutsetter at forskriftene fastslår at den som har bestått relevant yrkesutdanning i videregående skole, eller tilsvarende eldre yrkesutdanning, anses å ha tilfredsstillende kompetanse, uten ytterligere kompetansetiltak. Yrkesutdanning, i henhold til offentlig fastsatte læreplaner, må tilfredsstillende myndighetenes krav til yrkesutøvelsen.

Flertallet mener at aktuell kompetanseheving og -videreutvikling er viktig for å møte de endringer som vil berøre husdyrholdet, og mener at oppdatert

kompetanse er av stor verdi hos den enkelte bonde, og for landbrukets legitimitet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil presisere at dette bør være et personlig ansvar hos den enkelte dyreeier og at det ikke må komme krav som er byråkratiske og fordyrende for dyreeierne. Disse medlemmer vil peke på at mange i det norske samfunnet har god kompetanse i hold av dyr. Disse medlemmer viser for øvrig til den pågående debatten om hvorvidt godkjent agronomutdanning skal være tilstrekkelig kompetanse for hold av dyr i landbruket. Disse medlemmer vil understreke at den mener at slik utdanning skal være tilstrekkelig.

Disse medlemmer vil understreke at det bør tas hensyn til realkompetanse når den nærmere utformingen av kompetansekravene fastlegges.

2.8 Dyrs levested

Komiteen vil understreke at miljøet skal tilpasses artens behov. For mange arter som holdes av mennesker er artstypiske sosiale behov viktig for dyrets velferd. Hensyn til dyrets sosiale adferd er derfor helt sentralt for god dyrevelferd. Komiteen viser til at ulike arter har ulike sosiale behov. For eksempel har hester behov for å være sammen med artsfrender, men behovet kan også tilfredsstilles ved samvær med mennesker eller dyr det er naturlig for hester å omgås. Samvær med andres hunder eller mennesker kan også ivareta hunders sosiale behov for å være i en flokk.

2.9 Beskyttelse mot rovdyr

Komiteen registrerer at Regjeringen i § 24 første ledd bokstav b fastslår at dyreholder skal sikre at dyr beskyttes mot rovdyr og andre farer.

Komiteen registrerer at det har oppstått usikkerhet om hvorvidt denne bestemmelsen pålegger dyreeieren et større ansvar enn etter dagens lov, for å beskytte sine husdyr mot rovdyr. Komiteen har oppfattet at Regjeringen har lagt opp til å videreføre gjeldende rettsstilling.

For å klargjøre at dyreeiers ansvar ikke utvides, vil komiteen likevel ta ut ordet "rovdyr" slik at § 24 første ledd bokstav b da skal lyde:

"dyr beskyttes mot skade, sykdom, parasitter og andre farer. Syke og skadde dyr skal gis forsvarlig behandling og avlives om nødvendig."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, fastslår at selv om ordet "rovdyr" er utelatt, medfører ikke dette at dyreeier fritas for sitt ansvar for sine dyr i forhold til rovdyr. Fare for rovdyrangrep vil være

omfattet av begrepet "andre farer". Rendalsdommen tydeliggjør at det er ubestridt at akutt nedsanking i en akutsituasjon ligger innenfor dyreeiers plikter, og dommen påpeker også at tidsbegrensede beitenekt ligger innenfor gjeldende dyrevernlov. Flertallet legger derfor til grunn at gjeldende rettstilstand videreføres, slik den er kommet til uttrykk i Høyesteretts avgjørelse.

Flertallet har merket seg at § 30 Tilsyn og vedtak gir Mattilsynet myndighet til å fatte vedtak om beiterestriksjoner.

Flertallet påpeker at beiterestriksjoner er et svært inngripende tiltak og at det bare må benyttes når andre tiltak ikke gir tilstrekkelig beskyttelse. For å oppnå den todelte målsettingen i rovviltforliket, mener flertallet det er avgjørende med god samhandling mellom dyrevelferds- og rovviltforvaltningen. Tiltak for å redusere rovviltfaren må vurderes i saker der beitenekt kan være aktuelt. Videre må oppbyggingstakten av rovviltbestandene ta hensyn til nødvendig tid til tilpasninger for beitebrukerne og lokalsamfunnet generelt. Dette er nødvendig for å få forutsigbare rammebetingelser for levedyktig næringsvirksomhet i landbruket i områder med rovvilt.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at dyreeier etter § 31 gis rett til økonomisk kompensasjon ved inngripende vedtak etter § 30, om beiterestriksjoner grunnet rovvilt. Dette flertallet forutsetter at det stilles tilstrekkelige midler til rådighet for at ethvert inngripende vedtak skal kompenseres, og at ikke forutsetningene for å utløse kompensasjon blir endret etter bevilgningens størrelse.

Dette flertallet har merket seg at Høyesterett i Rendalsdommen viste til at:

"Vår rovviltpolitikk bygger på den oppfatning at den enkelte borger ikke skal påføres omkostninger ved påført skade eller ved tiltak for å forebygge skade."

Dette prinsippet må også være førende ved bevilgning til og ved fastsettelse av satser i den nye kompensasjonsordningen, men likevel ikke motvirke dyreeiers insentiver til selv å iverksette forebyggende tiltak.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det ved inngripende vedtak om beiterestriksjoner som nedsanking av dyr eller forbud mot å sende dyr på beite, foreslås å gi dyreeier rett til kompensasjon. Disse medlemmer mener at dette er et svært inngripende forslag som i praksis kan føre til at store deler av landbruket i rovviltsutsatte

områder vil bli nedlagt. Disse medlemmer viser til at Stortinget har vedtatt at det skal være plass til både husdyr og rovvilts innenfor de områder hvor det er vedtatt at Norge skal tillate rovvilts.

Disse medlemmer er sterkt uenige i at dyreeiers rett til kompensasjon skal være bevilgningsstyrt. Det kan innebære at det ikke gis full erstatning til de dyreeiere som er rammet av pålegg om beitenekt. Disse medlemmer mener dette er et uakseptabelt inngrep mot bondens eiendomsrett. Disse medlemmer er også sterkt bekymret for den effekt dette vil ha på norsk rovviltpolitikk fremover. Norsk naturvernpolitikk, og herunder rovviltpolitikk, har vært sterkt konfliktfokuseret. Dette har i liten grad bidratt til løsninger, og avgjørelser har trukket ut i tid. Dette har verken tjent interessene til norske rovvilts eller de enkelte bønder og de enkelte samfunn som har stått i sentrum for disse sakene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det er av avgjørende betydning at rovviltpolitikken blir mer løsningsorientert, og et rettighetsbasert krav på full kompensasjon står i den sammenheng sentralt.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"§ 31 første punktum skal lyde:

Ved vedtak om beiterestriksjoner grunnet rovvilt etter § 30, har dyreeier rett til full økonomisk kompensasjon."

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen vil gi tamme dyr et større vern mot lidelser ved rovviltsangrep enn ville dyr som for eksempel elg og rådyr. Disse medlemmer har også merket seg at erstatning på grunn av pålegg om beitenekt etter lovutkastets forslag til § 30 skal være bevilgningsstyrt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at pålegg om beitenekt vil skape store utfordringer for de bønder som skal drive med husdyrdrift, spesielt sau, i disse områdene. Det er en utopi å tro at rovvilts og tusenvis av sauer kan leve sammen uten at det blir store tap av sau og andre husdyr. Disse medlemmer bemerker at Stortingets vedtatte rovviltpolitikk skaper stor frustrasjon i mange bygdesamfunn som er helt avhengige av landbruksdrift. Eiendommene i disse områdene har tilgjengelig store utmarksområder som må benyttes til sommerbeite fordi man er helt avhengig av å benytte innmark til innsanking av vinterfôr. Dersom husdyr må beite på innmark på grunn av rovvilts store deler av sommerhalvåret vil dette ikke være bærekraftig for den en-

kelte bonde fordi gårdens ressursgrunnlag ikke kan utnyttes. Disse medlemmer vil også vise til at mange grunneiere i de rovdyrutsatte områdene satser på utnyttelse av utmarksnæringer til turisme, jakt og fiske. Rovdyrpolitikken bidrar til å redusere grunnlaget for å utnytte denne typen ressurser. Disse medlemmer er uenige i at rovdyr skal gis en forrang foran husdyr og opparbeidede eiendomsrettigheter, og mener at i de tilfeller hvor det er skadegjørende rovdyr, skal disse rovdirene tas ut og forvaltningen av rovdyrstammene i disse områdene skal skje ved lokalforvaltning. Da kan skade avverges raskt, og lokalbefolkningen vil få større forståelse for rovdyrpolitikken når den vedtas og utøves lokalt.

Disse medlemmer registrerer at Regjeringen i sitt forslag til § 24 fastslår at dyreeier har en plikt til å beskytte dyr mot rovdyr og andre farer. Det foreslås å tydeliggjøre en hjemmel for Mattilsynet til å fatte vedtak om beiterestriksjoner for å beskytte husdyr mot rovvilt.

Disse medlemmer mener derfor at Mattilsynet ikke skal gis noen hjemmel til å gi beitenekt i rovdyrutsatte områder.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Innst. S. nr. 174 (2003–2004) der et bredt flertall på Stortinget våren 2004 inngikk et forlik om rovviltpolitikken. Disse medlemmer har lagt dette forliket til grunn for sin politikk, men mener samtidig at på bakgrunn av de ulemper forliket har gitt i forhold til lokalbefolkningen i noen av de mest rovdyrutsatte områdene, er det på tide med en evaluering av rovviltforliket. Disse medlemmer viser i den forbindelse til Dokument nr. 8:127 (2007–2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Gundersen, Elisabeth Aspaker, Martin Engeset, Peter Gitmark, Kari Lise Holmberg og Ivar Kristiansen om en evaluering av rovviltforliket med fokus på å få bedre samsvar mellom storsamfunnets, lokal-samfunns og enkeltindividers interesser.

Disse medlemmer peker på at rovviltforliket har gitt mye verdifull innsikt. Hensikten med forliket var å ivareta Norges internasjonale forpliktelser i Bern-konvensjonen om å ha levedyktige bestander av de store rovdirene, samtidig som hensynet til menneskers levevilkår og mulighetene for fortsatt å ha aktive utmarksnæringer ble bevart.

Disse medlemmer viser til at beiteinteresser og tradisjonell bruk av utmark i forhold til å ha levedyktige rovviltbestander er svært konfliktylft i berørte områder. Disse medlemmer viser til Innst. S. nr. 174 (2003–2004), der en samlet energi- og miljøkomité uttaler følgende:

"Komiteen vil understreke at den todelte målsetting skal opprettholdes og mener at det fortsatt skal

være mulig med levedyktig næringsvirksomhet i landbruket i områder med rovvilt."

Disse medlemmer viser til at bruk av utmarksbeite har svært lange tradisjoner og er en naturlig og viktig del av ressursgrunnlaget i store deler av Norge.

Disse medlemmer er enige i at "rovdyr" ikke skal nevnes særskilt i lovens § 24. Bakgrunnen for dette er at lovens ordlyd slik den er foreslått i Ot.prp. nr. 15 (2008–2009) åpner for at dyreeier skal ta byrden ved rene naturvern hensyn, noe som strider mot rovviltforliket og norsk politikk på området. Disse medlemmer mener at så lenge dyreeier skal beskytte sine dyr mot "andre farer", vil dette også omfatte rovdyr og at en dyreeier vil ha plikt til å beskytte sine dyr mot rovdyr der det er nødvendig av dyrevernhensyn. Imidlertid er det eksempler på at plikten til å holde dyr fra utmarksbeite, eventuelt i kombinasjon med pålagt beitenekt, har blitt vedvarende fordi fellingstillatelse ikke gis av hensyn til oppbygging av rovdyrstammen. Da tar naturvern hensyn over for dyrevernhensyn, og den byrden bør samfunnet ta.

Disse medlemmer er enige i at Mattilsynet skal kunne fatte nødvendige enkeltvedtak for å oppnå etterlevelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, og har merket seg at Mattilsynet i dag har adgang til å ilegge beitenekt i rovdyrutsatte områder. Disse medlemmer mener imidlertid at Mattilsynets hjemmel til å ilegge beitenekt i rovdyrutsatte områder ikke skal gå lenger enn etter gjeldende rett. Dette korresponderer med det syn disse medlemmer har på hvor langt dyreeiers plikt til å holde sine dyr unna rovdyr, går.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er kjent med at det er relativt store konflikter knyttet til Mattilsynets vedtak om beitenekt. Disse medlemmer mener at opprettelsen av et register vil kunne fremme offentlighet i disse sakene, og være konfliktdempende.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at det opprettes et sentralt register over saker om beitenekt på grunn av rovdyr."

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Venstre står bak Rovdyrforliket fra 2004, og vi mener at Norge skal ta ansvar for å sikre levedyktige bestander av de fem store rovviltartene (jerv, ulv, bjørn, gaupe og kongeørn). For å redusere konflikten mellom husdyr og rovvilt trengs en forutsigbar politikk og en større lokal forankring.

Venstre mener at de som lever med rovdyr tett på kroppen, og som opplever store dyretap, skal bli tatt på alvor og få en kompensasjon for tapet. I den grad rovdyr og dyrehold (sau/rein) ikke lar seg forene, må Norges forpliktelser til å opprettholde levedyktige rovviltstammer gå foran, kombinert med økonomisk kompensasjon til næringsdrivende som får redusert sin mulighet til å drive med dyrehold på egne områder. Dette medlem er glad for at Regjeringen i § 24 foreslår å tydeliggjøre en hjemmel for Mattilsynet til å fatte vedtak om beiterestriksjoner for å beskytte husdyr mot rovvilt. Dette medlem viser til at Mattilsynet i sommer stengte store områder for beite i Møre og Romsdal på grunn av mye flått. Flåtten kan i store mengder være en like stor trussel som rovdyr er for husdyr, derfor mener dette medlem det er et fornuftig grep å utvide Mattilsynets myndighet til innføre beiterestriksjoner for å skjerme husdyrene mot rovdyr.

Dette medlem mener at Mattilsynets hjemmel til å fatte vedtak om beiterestriksjoner for å beskytte husdyr mot rovvilt må brukes med skjønn, og særlig i forhold til reindriftsnæringen. Det å samle sammen rein, og finne et egnet sted for midlertidig beite, kan i mange tilfeller være problematisk.

Hovedutfordringen på dette området slik dette medlem ser det, er å få fokus på det totale bildet av hva det er som dreper norske husdyr, og viktigst; hvordan forhindre at sau, lam og rein går tapt. I løpet av de siste 3 årene har mellom 130 000 og 140 000 sau gått tapt hvert år i Norge. For beitesesongen 2007 ble det utbetalt erstatning for ca. 40 000 sau og lam og for ca. 15 500 tamrein, som ble tatt av fredet rovvilt. Norske bønder fikk full erstatning for 14 800 sau tatt av jerv i 2007. 6 600 sau ble erstattet på grunn av bjørn, mens 2 377 sau ble erstattet på grunn av ulv. Det giftige ugresset rome antas å stå for 30 prosent av alle omkomne lam, i tillegg dør sau, lam og tamrein på grunn av sykdom, påkjørsler og andre ulykker. Dette medlem er redd for at fokuset på rovdyr skal overskygge debatten og politikken som føres for å hindre at sau, lam og tamrein går tapt. Et større fokus på beiteområder, mer forskning på midler mot flått og andre parasitter og hvordan forhindre påkjørsler burde være et vel så viktig fokusområde for å sikre dyrenes velferd.

2.10 Fang og slipp

Komiteen har merket seg at enkelte høringsinstanser frykter at Regjeringen vil innføre forbud mot fang og slipp i fisket og da spesielt i laksefisket. Komiteen mener at fang og slipp er et virkemiddel til å gjøre norske elver interessante for sportsfiskere fra hele verden. Komiteen har merket seg at loven ikke innfører noe forbud mot fang og slipp.

2.11 Kompetanse hos sportsfiskere

Komiteen har registrert at enkelte høringsinstanser mener at Regjeringen har til hensikt å innføre krav til kompetanse hos sportsfiskere. Komiteen har sendt spørsmål til departementet om dette hvor det avkrefte at det er planer om å innføre et slikt krav. Komiteen slutter seg til dette.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det ikke med hjemmel i denne lovens § 6 om kompetanse og ansvar skal kunne innføres krav om kompetanse for sportsfiske. Disse medlemmer viser til at Landbruks- og matdepartementet i brev av 10. februar 2009 til næringskomiteen uttalte at:

"Regjeringen har ingen konkrete planer om å innføre et krav om formell kompetanse for sportsfiskere tilsvarende jegerprøve for jegere."

Disse medlemmer mener at innføring av en slik hjemmel må skje etter behandling i Stortinget, og frykter at dersom terskelen for å benytte seg av norsk natur blir for høy vil dette på sikt kunne medføre at kommende generasjoner vil se et mindre behov for å ta vare på både natur og dyr.

2.12 Lovfesting av dyrevernemndene

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil beholde den foreslåtte sammensetningen av dyrevernemndene basert på lekmannskjønn. Flertallet mener at dyrevernemndene er viktige for å få med lekmansskjønnet i det lokale dyrevelferdsarbeidet. Flertallet vil peke på at det viktigste er å ha medlemmer i dyrevernemndene som har godt praktisk skjønn og interesse for dyr og dyrehold. På denne måten vil nemndene best bidra til legitimitet for det lokale arbeidet med å fremme god dyrevelferd og samtidig gi et verdifullt supplement til Mattilsynets fagkompetanse i mange krevende dyrevernsaker.

Flertallet er opptatt av at Mattilsynet må stille tilstrekkelige midler til rådighet for dyrevernemndene, slik at de blir i stand til å følge opp sine oppgaver på en tilfredsstillende måte.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det er riktig å lovfeste dyrevernemndene som en del av Mattilsynet og at dette gir et bedre og mer samlet kontrollapparat. Disse medlemmer mener imidlertid at dyrevernemndene må bestå av både lekmanns- og veterinær kompetanse for å ivareta et helhetlig tilsyn og sikre riktige avgjørelser. Dette er også avgjørende for

å sikre dyreeiere som blir ilagt pålegg eller forbud, en god rettssikkerhet og trygghet for at alle hensyn er ivaretatt. Det vil heller ikke være like enkelt for lekfolk alltid å kunne ta stilling til alle problemstillinger som kan dukke opp under inspeksjoner dersom disse problemstillingene er av veterinærfaglig karakter. Disse medlemmer mener det er viktig at dyrevernnemndene ikke får et for lokalt preg og at man ser nærmere på hvor mange dyrevernnemnder det er hensiktsmessig å ha og hvor stort område disse skal dekke. Disse medlemmer mener det må stilles romslige budsjetttrammer til disposisjon for dyrevernnemndene slik at en god hyppighet av inspeksjoner kan gjennomføres.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"§ 30 andre ledd første punktum skal lyde:

Mattilsynet oppnevner dyrevernnemnder for å ivareta lekmannsskjønn og veterinærkompetanse i dyrevelferdsarbeidet."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at en samlet komité uttalte at det fortsatt gjenstår utfordringer med å få et mer helhetlig tilsyn i Mattilsynet. Komiteen mente også at klare sentrale retningslinjer vil gi regionkontorene de føringene som skal til for å kunne utføre et helhetlig tilsyn som sikrer trygg mat og ivaretagelse av dyrs og menneskers velferd. Disse medlemmer viser i denne forbindelse til Dokument nr. 8:95 (2007–2008) om utarbeidelse av en handlingsplan for å gjøre Mattilsynet til en serviceetat.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for en helhetlig og enhetlig praksis hos Mattilsynet."

2.13 Kapittel IV Avsluttende bestemmelser

Komiteen har, i samråd med departementet, gjort en rettelse i lovutkastets § 39 som gjelder § 14 i lov 15. juni 2001 nr. 75 om veterinærer og annet dyrehelsepersonell, der bokstavnummereringen er tatt bort.

Komiteen foreslår videre, i samråd med departementet, at loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

I lov om dyrevelferd skal følgende bestemmelser lyde:

§ 30 andre ledd første punktum:

Mattilsynet oppnevner dyrevernnemnder for å ivareta lekmannsskjønn og veterinærkompetanse i dyrevelferdsarbeidet.

§ 31 første punktum:

Ved vedtak om beiterestriksjoner grunnet rovvilt etter § 30, har dyreeier rett til full økonomisk kompensasjon.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen utrede mulighetene for å innføre en kompensasjonsordning til personer eller organisasjoner som frivillig tar hånd om forvillete og hjelpeløse dyr.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen sørge for en helhetlig og enhetlig praksis hos Mattilsynet.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen sørge for at det opprettes et sentralt register over saker om beitenekt på grunn av rovdyr.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité, bortsett fra § 3 første ledd og § 30 første ledd, som fremmes av samtlige av komiteens medlemmer unnatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, og § 30 andre ledd og § 31 første punktum, som fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råår Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om dyrevelferd

Kapittel I Generelle bestemmelser

§ 1 Formål

Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr.

§ 2 Virkeområde

Loven omfatter forhold som påvirker velferd hos eller respekt for pattedyr, fugler, krypdyr, amfibier, fisk, tiftokreps, blekksprut og honningbier. Loven gjelder tilsvarende for utviklingsstadier av nevnte dyr dersom sanseapparatet tilsvarer utviklingsnivået hos levende dyr.

Loven gjelder med de begrensninger som følger av avtale med fremmed stat eller organisasjon for norsk landterritorium, territorialfarvann, i norsk økonomisk sone, på norske fartøy og luftfartøy, på innretninger på norsk kontinentalsokkel samt for Svalbard, Jan Mayen og bilandene. Kongen kan i forskrift fastsette særlige regler, herunder gjøre unntak fra lovens bestemmelser, for Svalbard, Jan Mayen og norske biland under hensyn til de stedlige forholdene.

§ 3 Generelt om behandling av dyr

Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.

§ 4 Hjelpeplikt

Enhver som påtreffer et dyr som åpenbart er sykt, skadet eller hjelpeløst, skal så langt mulig hjelpe dyret. Dersom dyret er et dyr fra dyrehold eller storvilt, og det ikke er mulig å yte god nok hjelp, skal eieren eller politiet varsles umiddelbart.

Dersom det er åpenbart at dyret ikke kan leve eller bli friskt, kan den som påtreffer dyret avlive dette med det samme. Dyr fra dyrehold og storvilt skal ikke avlives i henhold til denne bestemmelsen dersom det lar seg gjøre å få tak i eieren, veterinær eller politiet innen rimelig tid.

Nødvendige utgifter til tiltak etter denne bestemmelsen skal staten betale, men utgifter knyttet til tiltak overfor dyr fra dyrehold kan kreves tilbake fra dyreholderen eller eieren.

Bestemmelsen i første og andre ledd gjelder tilsvarende for den som påfører dyr skade, men ved-

kommende kan ikke kreve dekning av staten for utgifter til hjelpetiltak.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om dekning av utgifter.

§ 5 Varsling

Enhver som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet. Varslingsplikten gjelder med de begrensninger som følger av annen lovgivning.

Enhver som får kjennskap til at et større antall ville eller forvillede dyr er utsatt for sykdom, skade eller annen lidelse utenom det normale, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet.

§ 6 Kompetanse og ansvar

Dyreholder skal sørge for at dyr blir ivaretatt av tilstrekkelig og faglig kompetent personell. Andre skal ha nødvendig kompetanse til den aktiviteten de utfører.

Foresatt skal ikke la barn under 16 år ha et selvstendig ansvar for dyr.

Dyreholder skal ikke overlate dyr til personer som det er grunn til å tro ikke kan eller vil behandle dyret forsvarlig.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om krav til opplæring og kompetanse, herunder om godkjenning og om autorisasjon av personell.

§ 7 Krav om registrering eller tillatelse

Kongen kan i forskrifter stille krav til etablering, plassering, utforming og drift av aktiviteter omfattet av denne loven, herunder om tillatelse og tilbaketrekking av tillatelse, melding, registrering og godkjenning og om bortfall av godkjenning.

§ 8 Driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger

Dyreholder skal påse at driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger som brukes til dyr, er egnet til å ivareta hensynet til dyrenes velferd.

Den som markedsfører eller omsetter nye driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger til bruk på dyr eller i dyrehold, skal påse at disse er utprøvd og funnet egnet ut fra hensynet til dyrevelferd.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om omsetning og bruk av visse driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger samt om godkjenning og dokumentasjon av egnethet.

§ 9 Medisinsk og kirurgisk behandling

Medisinsk og kirurgisk behandling skal utføres på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte og ivareta dyrets funksjonsevne og livskvalitet.

Det skal ikke gjøres operative inngrep eller fjernes kroppsdelar på dyr uten at det foreligger forsvarlig grunn ut fra hensynet til dyrets helse. Det er likevel tillatt å foreta forsvarlig merking av dyr i dyrehold. Avhorning og kastrering er tillatt når det er nødvendig ut fra hensynet til dyrevelferd eller av andre særlige grunner.

Ved smertefulle inngrep skal det nyttes nødvendig bedøvelse og smertelindring.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om medisinsk og kirurgisk behandling, herunder fastsette vilkår for eller forby visse former for slik behandling og gjøre unntak fra andre ledd.

§ 10 *Merking av dyr*

Ved merking av dyr skal det benyttes forsvarlige metoder som ikke påfører dyret atferdsmessige begrensninger eller unødige påkjenninger og belastninger.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om krav til merking av dyr, herunder påby og forby merking og merketmetoder, påby at merkede dyr skal være registrert i et register og bestemme hvem som skal ha innsyn i registeret. Det kan i forskrifter fastsettes vilkår for at umerkede dyr kan omplasseres eller avlives uten vederlag til eventuell eier.

§ 11 *Transport*

Transport skal foregå på en måte som er til minst mulig belastning for dyret. Dyr skal kun transporteres når de er i en slik tilstand at det er forsvarlig å gjennomføre hele transporten.

Transportmiddelet skal være egnet ut fra hensynet til dyrenes sikkerhet og egenart. Dyr skal ha nødvendig tilsyn og stell under transporten.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om transport av dyr.

§ 12 *Avliving*

Avliving av dyr og håndtering i forbindelse med avlivingen skal skje på dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Den som benytter bedøvnings- eller avlivingsutstyr, skal påse at dette er egnet og vedlikeholdt.

Dyr som eies eller på annen måte holdes i menneskelig varetekt, skal bedøves før avliving. Bedøvningsmetoden skal gi bevissthetstap, og dyret skal være bevisstløst fra før avlivingen påbegynnes og til døden inntreffer. Krav om bedøvelse før avliving gjelder ikke hvis dyret avlives med en metode som gir umiddelbart bevissthetstap. Etter at avliving er utført, skal det påses at dyret er dødt.

Avliving i nødstilfelle skal i størst mulig grad skje i samsvar med første og andre ledd.

Avliving av dyr skal ikke skje som et selvstendig underholdnings- eller konkurranseelement.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om krav til miljø, utstyr og håndtering i forbindelse med avliving av dyr. Kongen kan gjøre unntak fra bestemmelsene i andre ledd for andre dyr enn landdyr og sjøpattedyr.

§ 13 *Forsøk, undervisning og medisinsk virksomhet*

For å kunne avle, holde, formidle, avlive eller bruke dyr til forsøk, til undervisning i annet enn alminnelig stell og håndtering, eller i medisinsk virksomhet, skal både institusjonen og den ansvarlige for den aktuelle aktiviteten ha tillatelse fra tilsynsmyndigheten.

Tillatelse etter første ledd kan ikke gis hvis formålet kan oppnås uten bruk av dyr, eller hvis dyrene kommer i fare for å bli utsatt for unødige påkjenninger og belastninger. Det skal ikke benyttes flere dyr enn nødvendig, og dyrene skal belastes minst mulig.

I tillatelse etter denne bestemmelsen kan det gjøres unntak fra lov 15. juni 2001 nr. 75 om veterinærer og annet dyrehelsepersonell § 18 første ledd nr. 3, slik at andre enn veterinær eller fiskehelsebiolog kan iverksette fullstendig eller lokal bedøvelse av dyr.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om bruk av dyr i forsøk, undervisning og medisinsk virksomhet, herunder om forbud mot visse typer forsøk og medisinsk virksomhet, om forbud mot bruk av visse dyrearter i forsøk og medisinsk virksomhet, samt om tillatelse og om unntak fra krav om tillatelse.

Kongen kan i forskrift gjøre unntak fra bestemmelsene i lovens kapittel I og II for bruk av dyr i forsøk.

§ 14 *Særskilte forbud*

Det er forbudt å:

- a) utøve vold mot dyr,
- b) hensette dyr i hjelpeløs tilstand,
- c) ha seksuell omgang med eller foreta seksuelle handlinger med dyr, og
- d) bruke levende dyr som fôr eller agn.

§ 15 *Bygninger, gjerder og andre mindre innretninger*

Bygninger, gjerder og andre mindre innretninger skal utføres eller oppføres og holdes ved like slik at dyr ikke utsettes for fare for unødige påkjenninger og belastninger. Det skal ikke brukes piggråd i gjerde for å regulere dyrs ferdsel.

Den som er ansvarlig for bygningen, gjerdet og innretningen, skal føre nødvendig tilsyn med disse og gjennomføre nødvendige tiltak for å kunne oppdage, forebygge og avhjelpe fare for unødige påkjenninger og belastninger.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om bygninger, gjerder o.l., herunder om forbud mot og fjerning av slike, samt om unntak fra forbudet mot å bruke piggråd i gjerde.

§ 16 Sporbarhet. Merking av produkter fra dyr

Kongen kan gi forskrifter om sporbarhet for dyr eller produkter fra dyr ut fra hensynet til dyrevelferd.

Kongen kan gi forskrifter om merking av produkter som stammer fra dyr, herunder om påbudte og frivillige merkeordninger.

§ 17 Omsetning mv. av produkter fra dyr

Kongen kan i forskrift begrense, stille krav til eller forby produksjon, omsetning, import og eksport av produkter fra dyr som er omfattet av denne loven. Dette gjelder med de begrensninger som følger av overenskomst med fremmed stat eller internasjonal organisasjon eller av folkeretten for øvrig.

§ 18 Adgang til sted og plikt til å yte bistand

Tilsynsmyndigheten skal ha uhindret adgang til sted eller lokale der det er grunn til å tro at det holdes dyr eller foregår annen aktivitet omfattet av loven. Dersom tilsynsmyndigheten ikke gis uhindret adgang og det er grunn til å tro at dyr er utsatt for unødige påkjenninger eller belastninger, kan tilsynsmyndigheten om nødvendig likevel ta seg inn med politiets bistand. Politiet skal ha tilsvarende adgang når de er anmodet av tilsynsmyndigheten om å bistå. Utenlandske inspektører kan delta i inspeksjoner mv. når det er nødvendig for å ivareta Norges internasjonale forpliktelser.

Enhver som blir ført tilsyn med skal vederlagsfritt stille nødvendige lokaler, inventar, arbeidshjelp og redskaper til disposisjon for utøvelse av tilsynet og ellers være behjelpelig med å legge til rette for tilsynet.

§ 19 Opplysningsplikt, dokumentasjon og kontrolltiltak

Dyreholder og andre som har plikter etter denne loven, skal på anmodning fra tilsynsmyndigheten gi opplysninger, melding, rapporter, dokumentasjon og innsyn i dokumenter som har betydning for tilsynsmyndighetens kontroll med etterlevelse av loven eller bestemmelser gitt i medhold av loven. Andre som har relevant informasjon, skal på anmodning fra tilsynsmyndigheten gi nødvendige opplysninger.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om innholdet i opplysnings- og dokumentasjonsplikten, og om plikt til å etablere og gjennomføre systematiske kontrolltiltak.

§ 20 Jakt, fangst og fiske

Jakt, fangst og fiske skal utøves på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.

Kongen kan til utfylling av første ledd gi nærmere forskrifter om jakt, fangst og fiske på villlevende dyr.

Kongen kan gi forskrifter om jakt, fangst og fiske på dyr som eies eller på annen måte holdes i menneskers varetekt, herunder om trening for slik aktivitet, samt forby eller stille krav om særskilt tillatelse for slik aktivitet.

§ 21 Innfangning og håndtering av villlevende dyr

Kongen kan gi forskrifter om innfangning og håndtering av villlevende dyr, herunder om vilkår for og forbud mot slike aktiviteter.

Kapittel II Særlige bestemmelser om dyrehold

§ 22 Generelle vilkår for hold av dyr

Dyr skal bare holdes hvis de kan tilpasse seg holdet på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.

Kongen kan gi nærmere forskrifter som begrenser eller forbyr hold av visse dyrearter, raser eller avlslinjer.

§ 23 Dyrs levemiljø

Dyreholder skal sikre at dyr holdes i miljø som gir god velferd ut fra artstypiske og individuelle behov, herunder gi mulighet for stimulerende aktiviteter, bevegelse, hvile og annen naturlig atferd. Dyrs levemiljø skal fremme god helse og bidra til trygghet og trivsel.

Dyr skal ha adgang til egnet og trygt tilholdsrom utenom normal beiteperiode.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om krav til dyrs levemiljø, herunder om egnet og trygt tilholdsrom, tiltak for å forebygge, oppdage og bekjempe brann og om unntak fra krav om tilholdsrom.

§ 24 Tilsyn og stell

Dyreholder skal sikre at dyr får godt tilsyn og stell, herunder sikre at:

- a) fôr, beite og vann er av god kvalitet, dekker dyrets behov for næring og væske og fremmer god helse og velferd. Dyr skal ikke tvangsføres eller tvangsvannes, med mindre det skjer av dyrehelsemessig grunn,
- b) dyr beskyttes mot skade, sykdom, parasitter og andre farer. Syke og skadde dyr skal gis forsvarlig behandling og avlives om nødvendig,
- c) spredning av smitte begrenses, og
- d) dyr, der det er relevant, blir tilstrekkelig tamme til å kunne håndteres og stelles på dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om krav til omfang av tilsyn og stell og om beskyttelse og behandling av dyr.

§ 25 Avl

Avl skal fremme egenskaper som gir robuste dyr med god funksjon og helse.

Det skal ikke drives avl, herunder ved bruk av genteknologiske metoder, som:

- a) endrer arveanlegg slik at de påvirker dyrs fysiske eller mentale funksjoner negativt, eller som viderefører slike arveanlegg,
- b) reduserer dyrs mulighet til å utøve naturlig atferd, eller
- c) vekker allmenne etiske reaksjoner.

Dyr med arveanlegg som nevnt i andre ledd, skal ikke brukes i videre avl.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om avl av dyr i strid med prinsippene i denne bestemmelsen.

§ 26 *Trening, fremvisning, underholdning og konkurranser*

Den som trener dyr og den som bruker dyr til fremvisning, underholdning og konkurranser samt arrangør for slike aktiviteter, skal påse at dyr:

- a) er i stand til å gjennomføre aktiviteten uten å bli utmattet eller skadet,
- b) ikke utsettes for eller er påvirket av midler eller behandling som kan gjøre aktiviteten dyrevelferdsmessig uforvarlig,
- c) ikke med hensikt påføres frykt, skade eller unødige påkjenninger og belastninger, og
- d) ikke trenes til eller brukes i kamper mot andre dyr eller mot mennesker.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om trening, fremvisning og konkurranser mv., herunder stille krav om særskilt tillatelse eller forby ulike former for slik aktivitet, forby bruk av visse dyrearter og forby visse former for midler og behandling.

Kongen kan gjøre unntak fra første ledd.

§ 27 *Omsetning av dyr, ivaretagelse av andres dyr mv.*

Den som selger eller overlater dyr til andre, skal gi den som overtar dyret nødvendig informasjon om forhold som er av betydning for dyrets velferd.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om import, eksport, omsetning, omplassering, utlodning, leie og lån av dyr samt om ervervsmessig ivaretagelse av andres dyr, herunder forbud mot slike aktiviteter. Kongen kan gi forskrifter om krav til medfølgende informasjon når dyr overføres fra en person til en annen.

§ 28 *Utsetting av dyr i naturen*

Dyr fra dyrehold kan bare settes ut i naturen for å bli villlevende når dyret har gode muligheter for å tilpasse seg og overleve i det nye miljøet.

Kongen kan i forskrift fastsette vilkår for eller forbud mot utsetting av dyr i naturen.

Kapittel III Administrative bestemmelser og sanksjoner

§ 29 *Avgift og gebyr*

Kongen kan i forskrifter pålegge gebyr for å dekke kostnader med tilsyn, kontroll og særskilte tjenester etter denne loven eller forskrifter hjemlet i denne loven.

Kongen kan i forskrifter pålegge virksomheter omfattet av lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) å betale en avgift på næringsmidler. Avgiften skal dekke kostnader med tilsyn og kontroll etter denne loven med hold og bruk av dyr i produksjon av næringsmidler der kostnadene ikke dekkes av gebyr etter første ledd.

Kongen kan i forskrifter pålegge produsenter eller importører å betale en avgift på fôr til dyr som ikke brukes til produksjon av næringsmidler. Avgiften skal dekke kostnader med tilsyn og kontroll etter denne loven med hold og bruk av dyr som ikke blir brukt i produksjon av næringsmidler og der kostnadene ikke dekkes av gebyr etter første ledd.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om beregning av gebyrene og avgiftene, og om innkreving og innbetaling av disse.

Ved forsinket betaling av avgifter og gebyr skal det betales rente i samsvar med lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling.

Avgifter og gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 30 *Tilsyn og vedtak*

Mattilsynet fører tilsyn og kan fatte nødvendige enkeltvedtak for å oppnå etterlevelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven.

Mattilsynet oppnevner dyrevernnemnder for å ivareta lekmannsskjønnet i dyrevelferdsarbeidet. Nemndene er en del av Mattilsynet.

Kongen kan delegere myndighet til andre offentlige og private organer enn Mattilsynet og gi bestemmelser om hvem som er klageinstans i slike tilfeller.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om utøving av tilsynet og om oppnevning, sammensetning og drift av tilsynsorganer.

§ 31 *Kompensasjon*

Ved inngripende vedtak om beiterestriksjoner grunnet rovvilt etter § 30, har dyreeier rett til økonomisk kompensasjon. Kongen kan gi nærmere forskrifter om rett til, vilkår for og utmåling av slik kompensasjon.

§ 32 *Gjennomføring av pålegg, midlertidig forvaring av dyr mv.*

Dersom pålegg fra tilsynsmyndigheten ikke etterkommes, det er ukjent hvem som er ansvarlig, el-

ler det er nødvendig å få gjennomført tiltak raskt, kan tilsynsmyndigheten selv iverksette nødvendige tiltak.

Tilsynsmyndigheten eller politiet kan etter vedtak ta dyr i midlertidig forvaring eller på annen måte sørge for at dyret får nødvendig tilsyn og stell. Vedtak fattet av politiet faller bort om det ikke stadfestes av tilsynsmyndigheten innen 7 dager. Ansvar for dyr omfattet av politiets vedtak overføres til tilsynsmyndigheten når vedtaket stadfestes.

Midlertidig forvaring av dyr skal ikke vare lenger enn nødvendig. Dersom tilsynsmyndigheten finner at dyret ikke kan leveres tilbake til eier, skal dyret avlives. Hvis eieren samtykker, kan dyret likevel omplasseres eller selges.

Tiltak etter første og andre ledd kan gjennomføres for dyreholders regning. Skyldige beløp er tvangsgrunnlag for utlegg.

Politiet skal hjelpe til med gjennomføring av tilsyn og vedtak når tilsynsmyndigheten ber om det.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om gjennomføring av pålegg og midlertidig forvaring av dyr.

§ 33 *Forbud mot aktiviteter omfattet av loven*

Den som unnlater å etterkomme vesentlige pålegg eller grovt eller gjentatte ganger overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, kan av Mattilsynet ilegges nødvendige forbud mot aktiviteter omfattet av denne loven. Forbudet kan gjelde alle eller noen arter, en eller flere aktiviteter, for en viss periode eller inntil videre.

Domstolen kan i forbindelse med straffesak fastsette forbud som nevnt i første ledd.

§ 34 *Overtredelsesgebyr*

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, kan ilegges et overtredelsesgebyr av tilsynsmyndigheten. Gebyret skal stå i forhold til overtredelsens alvorlighetsgrad. Det kan videre tas hensyn til fortjeneste som den ansvarlige har hatt ved overtredelsen og tilsynsmyndighetens kostnader i tilknytning til kontrolltiltak og behandling av saken.

Vedtaket om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om overtredelsesgebyr, herunder bestemmelser om fastsettelse og beregning av gebyret.

§ 35 *Tvangsmulkt*

Tilsynsmyndigheten kan ilegge tvangsmulkt i form av engangsmulkt eller løpende dagmulkt til den som unnlater å etterkomme et enkeltvedtak innen fastsatt frist.

Tvangsmulktens størrelse fastsettes under hensyn til hvor viktig det er at vedtaket gjennomføres, og hvilke kostnader det antas å medføre.

Tvangsmulkt kan fastsettes allerede i forbindelse med at et vedtak treffes når det anses nødvendig at fristen overholdes.

Vedtaket om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Tilsynsmyndigheten kan frafalle påløpt tvangsmulkt.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om fastsettelse og beregning av tvangsmulkt.

§ 36 *Etablering av dataregistre*

Tilsynsmyndigheten kan opprette nye eller knytte seg til eksisterende dataregistre når det er nødvendig av hensyn til lovens formål, eller når det er nødvendig for å oppfylle internasjonale avtaler som Norge har inngått. Slike registre kan ikke uten samtykke fra den det gjelder inneholde personopplysninger som er sensitive i henhold til lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger § 2 nr. 8.

Kongen kan gi forskrifter om plikt til å avgi opplysninger til slike registre.

§ 37 *Straff*

Forsettlig eller grovt uaktsomt overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven eller vedtak gitt i medhold av loven, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år eller begge deler, såfremt forholdet ikke rammes av strengere straffebestemmelse. På samme måte straffes medvirkning.

Grov overtredelse straffes med fengsel inntil 3 år. Ved vurdering av om overtredelsen er grov, skal det særlig legges vekt på overtredelsens omfang og virkninger, og graden av utvist skyld.

Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder ikke for overtredelse av §§ 4, 5 og 6.

Kapittel IV Avsluttende bestemmelser

§ 38 *Gjennomføring og utfylling*

Kongen kan fastsette de forskrifter som er nødvendige for å oppfylle Norges forpliktelser som følge av EØS-avtalen, herunder at slike forskrifter i tilfelle motstrid skal gå foran denne loven.

§ 39 *Endringer i andre lover*

a. I lov 15. juni 2001 nr. 75 om veterinærer og annet dyrehelsepersonell gjøres følgende endringer:

§ 14 *Nødhjelp skal lyde:*

Dyrehelsepersonell plikter snarest mulig *etter anmodning* å yte den hjelp vedkommende evner – personlig eller ved stedfortreder – når det etter tilgjengelige opplysninger må antas at øyeblikkelig hjelp er påtrengende nødvendig. Plikten faller bort

ved gyldig forfall eller ved at hjelp i tide blir ytt av annet dyrehelsepersonell.

For den hjelp dyrehelsepersonell har ytt etter foregående ledd, kan hun eller han kreve en passende godtgjørelse fra staten dersom hun eller han ikke etter krav får betaling av rekvirenten eller den som har betalingsplikten. *Dersom rekvirenten eller dyrehelsepersonellet selv har hjelpeplikt etter dyrevelferdsloven § 4 og dyret er villlevende eller ikke har en kjent eier eller innehaver, kan dyrehelsepersonell kreve en passende godtgjørelse fra staten for nødvendig hjelp.*

Departementet kan gi forskrifter om når øyeblikkelig hjelp er påtrengende nødvendig, hva som er nødvendig hjelp, passende godtgjørelse og om andre vilkår for godtgjørelse etter denne bestemmelsen.

§ 31 første ledd første punktum skal lyde:

Rådet skal være rådgiver for veterinærmyndighetene i disiplinærsaker, saker om forsvarlig virksomhet og saker av veterinærmedisinsk art.

b. I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) gjøres følgende endringer:

§ 23 nr. 4 skal lyde:

4. at opplysninger gis videre når tungtveiende private eller offentlige interesser gjør det rettmessig

å gi opplysningene videre,

§ 23 nr. 5 skal lyde:

5. *at opplysninger gis videre når helsepersonell gjennom sin yrkesutøvelse har grunn til å tro at dyr blir utsatt for slik mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell at det anses rettmessig å gi opplysningene videre til Mattilsynet eller politiet eller*

Nåværende nr. 5 blir ny nr. 6.

c. I lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) skal § 20 oppheves.

§ 40 *Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser*

Denne loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern samt lov 19. april 2002 nr. 11 om endringer i lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern.

Forskrifter eller enkeltvedtak gitt i eller i medhold av lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern gjelder fortsatt inntil de blir opphevet.

Oslo, i næringskomiteen den 24. mars 2009

Ola Borten Moe

leder

Hans Frode Kielland Asmyhr

ordfører

